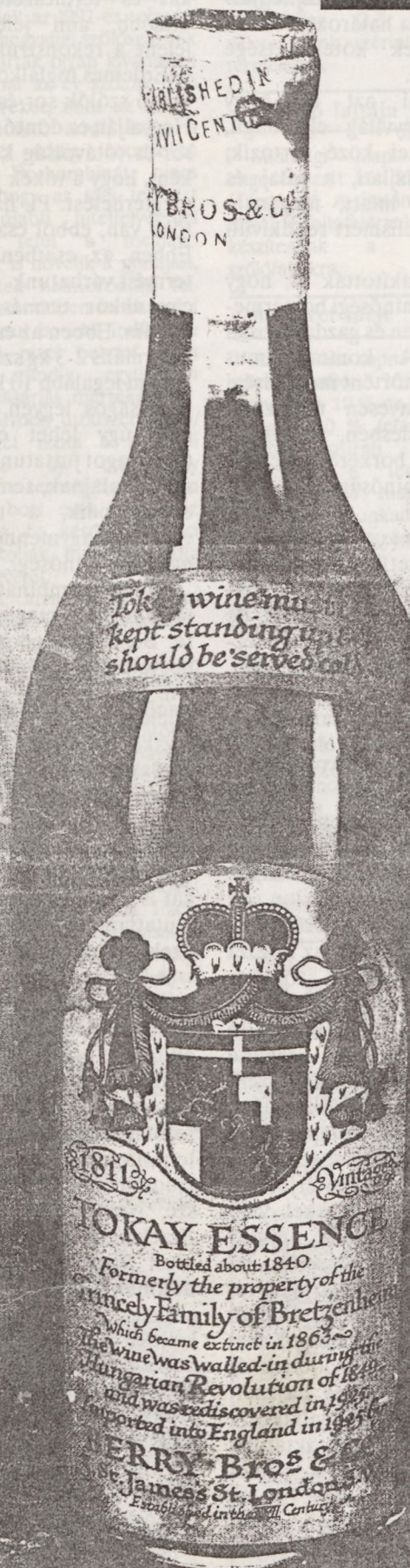

HB 9010 / X
"A borok királya, a királyok bora."

Időszakos szőlészeti és borászati szaklap

TOKAJI bor

Téendők Tokaj-Hegyalja érdekében
2. oldal

A jó hordó nélkülözhetetlen...
4. oldal

A kiváló tokaji borok
5. oldal

BUTTERFIELD & BUTTERFIELD

LOS ANGELES

SAN FRANCISCO

Bor árverési lista 1990. június 30.

5. oldal

Tisztelt Olvasó!

Végre oda is eljutottunk, hogy leghíresebb borvidékünk, Tokaj-Hegyalja saját szőlészeti- és borászati újságot indítson.

Az útrabocsajtás megkívánja a szándék, a cél megfogalmazását, amely esetünkben oly egyszerű: a hiányt kell pótolnunk, hogy ezzel is segédeszközt teremtsünk a tájegységen a szőlészeti- és borászati szaktudás közkinccsé válásához és fórumot teremtsünk a tokaji bor előállítására és kereskedésére során megjelenő információk terjesztéséhez.

Hogyan kívánunk hozzájárulni az egységes tokaj-hegyaljai szemlélet, a közös tudás gondos kialakításához!

Mindenekelőtt a szőlő és a bor történelmi múltjának kutatásával és megörökítésével a jelen és a jövő nemzedék számára. A múlt Tokaj-Hegyalján ugyanis nem csak könyvekben letisztult emlékeinkben él, hanem oly egyedi módon pincéink féltett palackjaiban is. Pontosan fémjelezve a világ legjobb borát, a tokajit, amely még e vidék köztudatában sem él elég meggyőző erővel. Szeretnénk nyilvánosságot adni minden olyan ismeretet adó írásnak és gondolatnak, amely bővíti tudásunkat a tokaji borról, az előállítás minden részletéről. Tudni való, hogy a jó bor titka; a folyamatos gondoskodás és a kísérletezés.

Legyen hát valóban újságja a Tokaj-hegyaljai gazdáknak, szakembereknek, a bor barátainak és minden Tokaj-Hegyaljáért szólni kívánó barátunknak.

Lapunk - láthatóan - szerény tipográfiai keretek között jelenik meg egyelőre, nem vehetjük fel a versenyt a fejlett világ hasonló célú kiadványaival. Am hiánypótló jellegénél fogva remélhetően minden száma külön - külön friss és hasznos tudnivalókat tartalmaz majd. Évtizedek késedelmét kell pótolnunk a szőlészeti- és borászati írások és dokumentumok megjelentetésével, - ez bizony nem könnyű feladat.

Terveink szerint kitekintést adunk a világ legjelentősebb szakmai eseményeire, híreire, de a szőlőhöz, borhoz kapcsolódó más területekről sem feledkezünk meg, mint a vendéglátás, kádármesterség, stb.

Ehhez a vállalkozáshoz a szerzőknek, a szerkesztőgárdának hitet, bátorságot és sikert, a Kedves Olvasónak pedig cselekvésre bátorító együttgondolkodást kíván.

Honfíui tisztelettel:
Bacsó András

Teendők Tokajhegyalja érdekében

Meg kell határozni, hogy Tokajhegyalja nemzeti kincs. Ezt a határozatot mint alpelvet mindenkinek kötelezettsége elismerni és betartani.

Le kell szögezni azt is, hogy Tokajhegyalja a nagyvilág elsőrangú, híres-neves borvidékei közé tartozik; termelvényei az éghajlati, a talaj és fekvési körülményei miatt, magas, a világviszonylatban is elismert rendkívüli értéket képviselnek.

E körülmények alakították ki, hogy Tokajhegyalján csak minőségi bortermelést lehet eredményesen és gazdaságosan tovább folytatni. A kommunizmus hosszú évtizedei alatt történt mennyiségi bortermelés végérvényesen megszűnt. Úgy a szőlőtermelésben, mint a borkészítésben és a borkereskedelemben, az eljövendő minőségi garanciát kell óvni és biztosítani.

Vissza kell állítani a nemzetközi kereskedelmi értékeket a borpiacokon. Kapcsolatokat kell ismételtén kialakítani a nyugati kereskedelmi körökkel, de természetesen nem szabad megfeledkezni a keleti piacok megtartásáról sem. Ezzel összefüggésben vizsgálni kell (és újra meghatározni) a szőlőtermelést, a borkészítést és a borkereskedelmet is.

Elengedhetetlen, hogy Tokajhegyalján egy hegyaljai Kutató Intézetet állítsunk fel. Ez véleményem szerint lehetne Tarcalon, az egykori királyi szőlők, pincészet és kastély területén, de működhetne ugyancsak Tarcalon az egykori szőlészeti és borászati szakiskola területén is. A lényeges, hogy az intézet foglalkozzon a Tokajhegyaljai szőlő- és bortermelés kérdéseivel. Közelebről nézve: készítse el a küszöbön álló rekonstrukció tervét és vegye kezelése alá a tokaji hegyen még található filoxéra előtti nemes gyökerű szőlőket, azon célból hogy azokról új telepítésekre alkalmas szőlővesszőket lehessen kitegyezni, és ezáltal is visszatérjünk a múlthoz, azaz a simavesszőkkel való telepítéshez. Ezen eljárással ugyanis olcsóbbá, egyszerűbbé tehetnők az időközben kialakuló tokajhegyaljai rekonstrukciót. Vizsgálja felül az általam már régebben ajánlott szemlajozással készített oltványokat. Ezek jobbák és értékesebbek, mint a jelenleg használt fásoltványok. Értékük abban nyilvánul meg, hogy nem fásrészeket iktatunk egybe, hanem zöldhajtásra a nemes szemet lapozással iktatjuk be. Ezeket az oltásokat olcsóbban, eredményesebben készíthetjük, mint a fásoltványo-

kat és természetesen telepítésük is olcsóbb, ami jelentős megtakarítást jelent a rekonstrukció időszakában.

Érdemes foglalkozni a jövőben telepítendő szőlők sor-és tőketávolságával is. Hegyalján ez döntő tényező. Tehát olyan sor-és tőtávolság kell legyen hektáronként, hogy a tőkék jól bírják a minőségi megterhelést. Pl. ha egy hektáron 3000 tőke van, ebből csak cca:2800 a termő. Ebben az esetben mintegy 8 tonnás termést várhatunk. Ha a sortávolság 480 cm, akkor természetesen kevesebb a tőszám. Ebben az esetben a tőkéről nem a normális 2-3 kg szőlőt kellene leszedni, hanem legalább 10 kilót, hogy a termelés gazdaságos legyen. Ezt a mennyiséget csak úgy lehet elérni, ha rengeteg tápanyagot juttatunk a földbe. Ez nem jó sem a talajnak, sem a szőlőnek. A talaj elsavanyodik, a tőke ritkaszóvetűvé válik, a nagymennyiségű termés pedig már nem minőségi.

A Borkombinát nagy területeket telepített be, magas kordonos művelésre. Bebizonyosodott: a magaskordon a hegyaljai minőségi termelésre alkalmatlan. Ha kiemelik a termést a hegyaljai érlelő környezetből a talaj hőtároló és északai kisugárzó hatása nem tud gazdaságosan érvényesülni. A nappal felvett meleget éjjel kisugározva ez a sugárzó hő igen jelentősen érlelné, aszusítaná a termést.

A hegyoldalakon kivételesen teraszokat is érdemes kiépíteni. Erre jó példát mutattam az Élet és Tudomány lapjain, Szekszárdal kapcsolatosan.

A Borkombinát kialakított néhány standard borféléseget, melyeket tulajdonképpen az üzem laboratóriumai állítottak össze. A pincék tehát nem a természetes érlelő formában megszületett mustokat és borokat kezelték, hanem a laboratórium adta parancsokat teljesítették. Kiváló borászaik tehát a laboratóriumi minőséget állították össze. Nem ez a minőségi borkezelés! Ezzel nem lehet megállapítani, hogy a must vagy a bor melyik községben, dűlőben és melyik termelő birtokában született meg. E kérdés is minőségi kellék!

Elengedhetetlen, hogy a pincéket állítsa a Borkombinát a kistermelők szolgálatába. A magam részéről javasolnám, hogy e célból alakuljon át állami borpincévé ahol gondosan kezelnék a beadott borokat, mint ahogyan, egykoron a Sátoraljaújhegyi Állami Közpince tette. Itt említtem meg, hogy a Sátoraljaújhegyi Közpince kalotaszegi stílusú szép épületét eladták.

(folytatás a 10. oldalon)

Tervezet az 1991. évi felvásárlás végrehajtásáról

Túl vagyunk a szőlő fakadásán, a hajtásokon már láthatóak az 1991-es termést adó szőlőfürtök. Am a hegyaljai szőlősgazdák talán még soha nem várták olyan kíváncsian és akkora aggodalommal az év szőlőtermés felvásárlásáról szóló híreket, mint az idén.

Ma már sokan tudnak arról, hogy a felvásárlás nagy részét eddig lebonyolító Tokajhegyaljai Á.G. Borkombinát nincs abban a helyzetben, hogy az idei termést saját erőből vagy újabb hitelfelvétellel megvásárolja. Ezen felül a meglévő értékesítési nehézségek is növelik a gondjait, mivel nagy borkészletek halmozódtak fel. Ahhoz, hogy az idei esztendőben felvásárolni lehessen halaszthatatlanul be kell indítani a privatizációt, hiszen a piaci helyzet és a pénzügyi feltételek mindig együttesen határozzák meg a felvásárlás mértékét.

Vállalatunk /vagy bármely utódszervezet/ csak akkor tud eleget tenni a szakmai igényeknek és az új bortörvény követelményeinek, ha a termékét szőlőben vásárolja meg. Ezért bort csak abban az esetben vehetünk meg, ha később a piaci körülmények ezt indokolják, mustban pedig egyáltalán nem lesz átvétel.

Törekszünk viszont arra, hogy helyet biztosítsunk olyan termékek bértárolásához, amelyeket nem tudunk megvásárolni

A tervezett felvásárlás legfontosabb kritériuma, hogy megfeleljünk a minőségi szőlőtermesztés feltételeinek. Ennek érdekében közreadtunk egy tájékoztatót a minőségi szőlőtermesztés technológiájáról, amelyet számtalan közös fórumon és a termelőkkel való személyes találkozások alkalmával is ismertettünk.

Természetesen tisztában vagyunk azzal, hogy a minőségi termeléshez olyan árat kell rendelni, amely fedezi a többletkiadásokat és így a termelést gazdaságossá teszi. Ezért a szőlő felvásárlási árnak megállapításakor szükségszerűen el fogunk térni az eddigi gyakorlattól. Cégünk nevében e helyen pontosan ismertjük azokat a tényezőket, amelyeket már az idén figyelembe fogunk venni az árak kialakításakor.

Az átvételi ár a következő két részből fog állni: Egyrészt lesz egy alapár, amely cukorfoktól függően emelkedne; másrészt ezt az alaparat különböző tényezők felfelé vagy lefelé változtatnák.

Az árat alakító tényezők:

- 1./ A termőhelyi kataszterbe való besorolás
- 2./ A szőlőfajta
- 3./ A szüret ideje
- 4./ A művelésmód
- 5./ A szerződéses viszony

Vizsgáljuk meg, hogyan is alakítanák ki ezek a tényezők a végleges felvásárlási árat.

A termőhelyi kataszterbe való besorolás

A kataszteri besorolást a Földművelésügyi Minisztérium végeztette el. Adatai megtalálhatók vállalatunknál és a Tarcali Kutató Állomáson.

Így a teljes borvidéken rendelkezésünkre áll a különböző területek kataszteri osztályba sorolása. Megkülönböztetünk I. és II. osztályú, valamint kataszteren kívüli területeket. Alapként szolgálna a szőlőkataszter II. osztálya, míg + 10 %

felárban részesülne az I. osztályú területekről származó szőlő. Mivel vannak ültetvények a felvett két kataszteri osztályon kívül is, az ott termett szőlőt - 10 %-os árlevonással számítanánk, és átvételét eleve csak átmenetileg /2-3 év/ tervezzük, mert véleményünk szerint itt fel kell hagyni a termeléssel.

A szőlő fajtája

Minőségi alap lenne a Hegyalján engedélyezett két fő fajta: a Furmint és a Hárslevelű. A tisztán leszedett Sárga-muskotály 15 % fajtafelárat kapna. Külön árjegyzéket készítenénk a kísérletileg telepített szőlőfajtákra.

A szüret ideje

Az alaparat kapná a szüret első 9 napjában szüretelt szőlő. A 10. - 17. nap között szüretelt terméket + 10 %-os, a 17. nap után szüretelt pedig + 20 % felárral növelnénk. Ezzel a későbbi szüreti időpontra szeretnénk ösztönözni a termelőket a nagyobb aszútermés, a magasabb minőség és a feldolgozási munkacsúcs széthúzása érdekében. A hegyaljai szüret kezdetének időpontját a bortörvényben meghatározott szüret döntik el. A felvásárlás megkezdésének időpontját viszont - konzultáció után - a Borkombinát határozza meg.

Művelési mód

A hagyományos művelésű karós, valamint az alacsony kordonművelésű ültetvényekből (60 cm törzsmagasságig) származó szőlő árat az alapárhoz képest 10 %-kal növelnénk. Ezzel a hagyományos művelésmód fenntartását és a minőségi szőlőtermesztés érdekeinek leginkább megfelelő művelésmódok elterjedését kívánjuk elősegíteni.

Szerződéses viszony

Fontosnak tartjuk előre jelezni, hogy nem tudunk garanciát vállalni az összes termék felvásárlására, csak a leszerződött terméket fogjuk megvásárolni, tehát az árak is ezekre

értendők. A szerződések megkötésére várhatóan augusztus 1. és szeptember 15. között kerül sor.

Végül, az eddig leírt tényezőknél kívül kizárnánk a felvásárlásból az olyan területekről származó szőlőket, ahol nem tartották be a kiadott technológiát, vagyis a tőkéket túlterhelték és kezelésüket elhanyagolták. Nem vásárolnánk meg a 15 cukorfok alatti borszőlőt, valamint a törött, zúzott, leves szőlőt, illetve amelyet korrózióól védtelen vasedényben szállítanak be.

Technikai, adminisztrációs feltételek:

Ahhoz, hogy elképzelésünket végre tudjuk hajtani, el kell végeznünk az összes áruszőlőt adó tokajhegyaljai szőlőparcella felvételezését. Ez a felvételezés tartalmazná az ültetvény tulajdonosának nevét, az ültetvény használatját, a községhatár nevét, a dűlőt, a terület nagyságát, helyrajzi számát, kataszteri hovatartozását, művelésmódját, térrállását, szőlőfajtáját, támrendszerét technológiának megfelelő, vagy nem megfelelő művelési állapotát (terhelés).

Ehhez a munkához szükség lesz a helyi szervezetek (termelőszövetkezetek, szakszövetkezetek, hegyközségek, szakcsoportok, önkormányzatok, egyesületek) szakembereinek bevonására és a termelők megértő, ezt a komoly munkát segítő magatartására. Terveink szerint ez a munka összekapcsolható annak a minőség és eredetvédelmi rendszer elkészítésével, amely a Tokajhegyaljai Eredetvédelmi Környezet megvalósítása érdekében készül majd el.

Miként az eddigiekből is látszik, tervezetünk alapjaiban és szándékaiban változtatná meg Tokaj-hegyaljai szőlőtermés felvásárlását. Kérjük ezért az olvasókat, hogy a Borkombinát 1991-es felvásárlásáról itt leírt elképzeléseinket véleményezzék. Észrevételeiket az integrátori és érdekvédelmi szerepet betöltő szervezetek (termelő- és szakszövetkezetek, hegyközségek, egyesületek) vezetőin keresztül szíveskedjenek a Borkombinát címére - Dr. Kardos János fősztályvezető részére - eljuttatni.

Tokajhegyaljai Á.G. Borkombinát
Bacsó András
vezérigazgató

Statistika

Tokaj-Hegyalja szőlőterülete

Szektor	Tulajdonviszony szerint		Művelés szerint	
	Összes	Termő	Összes	Termő
Mg. Tsz. közös	860	658	191	128
Szakszöv. közös	603	281	150	64
Mg. Tsz. tagság	1.030	954	1.699	1.484
Szakszöv. tagság	1.334	1.098	1.787	1.315
Egyéni	862	834	862	834
Borkombinát	1.246	1.134	230	213
Bork. bérl. ill. szakcsop.	—	—	1.016	921
Hungarovin	52	52	52	52
Összesen:	5.987	5.011	5.987	5.011

Tulajdonforma	Tulajdonviszony szerint		Művelés szerint	
	ha	Arány %	ha	Arány %
Szöv. és állami tul.	2.761	46	623	10
Személyi tulajdon	3.226	54	5.364	90
Összesen:	5.987	100	5.987	100

Dávid József

Pincemesteri élményeim

A kemény dugó

Néhány évtizede dolgozom, mint borász ugyan abban a pincében, ahol szakmai pályafutásom kezdtem. Ez a pince mindig frekvenciált pince volt a Tokaj-hegyalján, és a mai napig is az maradt. A világ minden tájáról megfordultak és megfordulnak (korábban kikpacsolódás vagy kirándulás céljából, ma leginkább kereskedelmi érdeklődéssel bíró vendégek. Így 35 év alatt igen sok nemzet képviselői fordultak meg ebben a pincében, minden szintű és rangú emberek. Ez idő alatt sok élménnyel lettem gazdagabb. A kellemes élményekre emlékezve vissza néhányat megemlítenék.

1./ Egyik alkalommal nagyobb létszámú csoportot vezettek a pincékben (egy építési szimpózium résztvevőit. Menet közben az egyik vendég megkérdezte: ezt a hatalmas pincét hogyan ásták ki az emberek? Megadtam rá a szakszerű választ, de ő tovább kérdezett. Ezt a rengeteg köztörmelékét hogyan hordták ki? Válaszom: dehogyan hordták ki, ástak egy gödröt és abba rakták a törmelékét. Erre azt mondta válaszként: "hogyan ez nekem nem jutott eszembe". Persze ezt a választ már sokan elfogadták. A pince bemutatása után a borkóstolásra kialakított részbe mentünk, ahol megkezdtem a borok bemutatását. Egyszer csak odajött hozzám az érdeklődő ember és azt mondta, hogy eddig azon gondolkodtam, hogy a gödörből kitermelt törmelékét hova tették? Válaszom, gondolkodjon tovább.

2./ Az egyik arab országból kormányküldöttség járt nálam egy vasárnap délelőtt. Ételként hideg birkasült volt feltálva, sajnos nekem is meg kellett kóstolni, de a hideg, fagyús birkasült csak igen sok bor kíséretében tudott a torkomon lecsúszni. Javasoltam is, hogy borral jobb a falat, de meglepetésemre senki sem nyúlt a pohárhoz. Már a nyolcadik bort mutattam be, de senki nem kóstolta meg, nagy csönd a borkóstolás körül. Mondtam is a kísérőjüknek, hogy miért hozzák ide az ilyen vendégeket, akik nem ihatnak bort? A válasz: azért, mert én viszont igen szeretem a tokajit. Ekkor támadt egy ötletem, hoztam egy esszenciát (az valójában alkoholmentes) és mondtam, hogy én tiszteletben tartom a vallási meggyőződésüket, de ebből ihatnak, mert ez alkoholmentes gyümölcsle. A biztatásra megkóstolták, és izlett a vendégeknek, fél palackkal elfogyott. Ezek után a palackot feltöltöttem asszuval úgy, hogy nem látták, abból már többet is töltöttem, mind elfogyasztották. A következő kínálás alkalmával csak aszut töltöttem, persze az aszu már alkoholtartalmú, de a vendégek szívesen fogyasztották. A töltögetést még néhányszor megismételtem, s közben már a nyelvük is megeredt, már volt beszédtema. Mondtam is a tolmácsnak, hogy a vendégek már nem gyümölcslevet fogyasztanak, hanem jó tokaji aszut. Mondja a tolmács (aki Magyarországon végzett egyetemet), hogy semmi baj ezek a vendégek tegnap ugyancsak teával kezdtek, de több volt a teában a rum, mint a tea. Ezek után a tolmáctól kaptam egy jó tanácsot; ha arabok jönnek pincelátogatásra, ne üvegpohárból kínáljam a bort, mert Allah átlát az üvegen. Remélem, Allah megbocsájtja nekem ezt a kegyes csalást.

Pogácsás János

A jó hordó nélkülözhetetlen, avagy hová lettek a kádárok?

A kádármesterség jövője

"A jó bornak nem kell cégér" - mondja a közmondás -, de a jó hordó nélkülözhetetlen. Hiszen tudott dolog, hogy a szekszzerűen ápolat hordó mennyire segíti elő a bor érlelését. A fent leírtak alapján bátran kijelenthetjük, hogy amíg a szőlőtermesztéssel foglalkozunk, addig hordóra is szükség lesz, mivel az tudott dolog, hogy sem műanyaggal, sem egyéb más anyaggal nem helyettesíthető a fahordó. Ezért ennek a szakmának jövője van!

A kádárszakma főbb fogásai

Első lépés a jó minőségű tölgy anyag kiválasztása, majd az anyag feldolgozása dongává, régen kézi hasítással, újabban fűrészeléssel, tükrös vágással. Megfelelő száradás után következik a donga belezése. Ezt követi az élek profil szerinti kialakítása (mely korábban kézzel,

eresztő gyalun), ma gyalugépeken történik. Az előkészített dongákat állítóvasba helyezik. Ezt követően történik a tüzelés az összeállított palást közepében lévő kosárban. Erre azért van szükség, hogy a fa szálainak merevsége csökkenjen és így lehetővé váljon az összehúzó szerkezet segítségével a palást meghajlítása. Összehúzás után jön a végek megmunkálása, majd a két fenék részére az árkok begyalulása. Ezt követi a két darab fenék elkészítése, illetve behelyezése a palástba. A befenekelt hordót simító gyalúval szálkamentesre alakítjuk és befejezőképpen történik a hordó bevasalása.

A jó hordó feltétele

Megfelelő anyagot (fehérje mentes tölgyből) kell kiválasztani. Ezen anyag minőségi feldolgozása után kezdődik a hordó szakszerű kialakítása. Használatbavétel után fontos a rendszeres karbantartás (mosás, kénezés). Sajnos, a kádárszakmában már csak többnyire az idősebb szakemberek dolgoznak. Pedig ez egy szép és nélkülözhetetlen szakma, éppen ezért szükséges lenne a fiatalabb generációval is megszerettetni. Szomorúan kell megállapítani, hogy amíg 10 évvel ezelőtt 10 tanuló készült a kádár mesterségre a TÁG. Borkombinát kádárüzemében, addig jelenleg csak két tanuló van. A pedagógusok segítségével, pl. üzemlátogatások keretében az általános iskolás tanulók megismerkedhetnek a kádárszakma szépségeivel és fontosságával.

Magyar József
kádárműhelyvezető

BUTTERFIELD & BUTTERFIELD

LOS ANGELES

SAN FRANCISCO

Bor árverési lista 1990. június 30.

4900 Tokaji Essencia 1811 - 0,5 l

Friss megjelenés, a palack töltésszintje 3/4 inch a dugó alatt. A címke szerint: "Palackozva 1840 körül. Korábban az 1863-ban kihalt Bretzenheim hercegi család tulajdona. Az 1849-es magyar forradalom idején befalazták és csak 1925-ben került újra elő. Angliába 1925-ben importálta a Berry Bros. & Co. 3 St. James, Street, London, S.W."

Megjegyzés: Ez a kivételesen ritka tokaji bor az első az 1811-es üstökös évjáratból, melyet a Butterfield & Butterfieldnél értékesítettünk. Ez a palack a híres londoni Berry Bros borkereskedő cégtől származik, mely a Tokaji Essenciák legmegbízhatóbb forrása. A háború előtti generációban Charls Walter Berry volt az angol borkereskedők boyenje. A Tokaji Essencia iránti lelkesedése közismert volt és áthatja könyveit is. Az 1930-ban megjelent VINIANA című könyvében az alábbi történetet beszéli el: "Az utóbbi években meggyőződhettem róla, hogy ez a Tokaji Essencia csodálatos hatással bír komoly betegségek esetén. Amint az tapasztalható, minimális az alkoholtartalma, azonban biztosíthatom róla Önöket, hogy rejtett értéke a maximális tápértékben van. Szinte bűn az étkezéshez fogyasztani. Gondosan össze kellene gyűjteni betegségek, különösen tüdőbántalmak orvoslására." A továbbiakban több történet foglalkozik olyan csodálatos gyógyulások eseteivel, amikor a beteg súlyos állapotában kizárólag Tokaji Essenciával táplálkozott. A tiszteletreméltó író, H. Warner Allen "Borászati szemléldések" /A CONTEMPLATION OF WINE/ című könyvében messzemenően jobb leírást ad a nagy Tokaji Essencia éteri izkoncentrációjáról. Azt mondja: "Több tartalom és anyag van a Tokaji Essenciában, mint bármely más borban. A legelőkelőbb nyenc sem tagadhatja tápértékét, amennyiben átjutott fogai sorompóján ez az ital. Konzisztenciája és íze távoli rokonságot mutat a vajas barnakenyérrel." Ez a nagy bor a nagy édes német borokhoz hasonlóan készül. Úgy, mint a Trockenbeerenauslesenél, a Furmint fürtökről is kiválogatásra kerülnek a kiszáradt bogyók. Azután, ahog Alexis Lichine leírja: "Amint kellő mennyiségű töppedt

Furmint szemet sikerült kiválogatni, ezek a borászati üzem asztalain kerülnek felhalmozásra és itt nagyon kevés, igen drága és koncentrált levét engednek. Csak a felhalmozott szemek súlya préseli ki a bogyóból a levét. Ez a félelmetesen gazdag lé azután lassan erjed, éveken keresztül, az úgynevezett kis, Gönci hordókban." Az ebből nyert bor koncentráltabb a nagy német boroknál is, és száz, vagy annál több évig is eltartható. Ez a palack eredetileg a 60-as évek végtén egy Christie,s féle aukción került megvásárlásra Londonban és kitűnő pincében lett tárolva azóta is. Kivételesen ritka. 20 pont.

Becsült érték: 1.500-2.500 USD
Értékesítési ár: 5.000 USD

4901 Imperial Tokaji Aszu 6 puttonyos 1866 vagy 1868 - 0,5 l

Friss megjelenés. Töltésszint a palacknyak aljánál; ónkupak.

Megjegyzés: A palack eredeti címkéje ledörzsölődött. A címke helyére az 1967 november 23.-i Christie,s árverési katalógusból kimásolt rész került, mely szerint: "Tokaji. Gerald Hohler gróf tulajdona. A bort a néhai Sir Thomas Hohler - 1920-24 között magyarországi angol nagykövet - vásárolta Magyarországon. Imperial Tokaji Aszu 6 puttonyos 1866-os 1868-as évjárat - az 1866-ost a Tokaj-Hegyaljvidéki Borkereskedelmi R.T. Mádi Pincészete termelte, az 1868-as a Tokaj-Hegyaljvidéki Borpincészet eredeti töltése, Herceg Windischgraetz Lajos". Ezen az árverésen a tétel egy 1866-os és egy 1868-as palackot tartalmazott és nem világos, hogy jelen tételbe melyik palack került. Kivételesen ritka, kiváló származási hely. 20 pont.

Becsült ár: 400-800 USD
Értékesítési ár: 650 USD

4902 Tokaji Essencia 1936 - 0,5 l

Magyarország, Dr. Horovicz Gyula hagyatéka. Hungarovin, Export Monim-pex.

Tökéletes töltésszint a palacknyak alján. A címke, kupak és dugó tökéletes állapotú. Jó szín. Értékesítve a Christie,s londoni árverésen 1972. december 7.-én.

Becsült ár: 150-250 USD
Értékesítési ár: 450 USD

Fordítást közreadta: Molnár Eszter

A kiváló tokaji borok

A címben jelzett téma olyan nagy kört ölel fel, hogy képtelenség lenne egy cikkben összefoglalni a mondanivalót. Ezen első számban egy induló sorozat vázlatát szeretném ismertetni. A témakörök egy-egy újabb számban részletesen kerülnének ismertetésre. A téma szőlészeti vonatkozásával röviden és csak olyan mértékig szeretnék foglalkozni, ami borminőségre meghatározó tényezőként hat, ilyenek: az éghajlat, a talaj, a fekvés, a tengerszint feletti magasság, a fajta, a művelési mód, a terhelés, a mennyiség és a minőség.

Részletesebben kívánom megvilágítani:

- a szőlő érésének dinamikáját,
- az aszusodás folyamatát,
- a szüret-, és szőlőfeldolgozás,
- a mustkezelés és az erjesztés,
- a tokaji borkülönlegességek készítésének a kérdéseit,
- a pincéknek és tárolóedények fajtáit,
- a bor érése, fejlődése, kezelése, továbbá
- a palackozása és forgalmazása során felmerülő gondokat,
- és a múzeális borok speciális kérdéseit.

Kiváló aszus évjáratok

Az első számban tisztelegni szeretnék hírneves borainknak az utóbbi 190 év (1801-1990) legkiválóbb aszus évjáratának felsorolásával.

A 190 évből 59 év volt (31 %) a kiváló aszus évjárat.

190 év kitűnő aszus évjáratok:

1906, 1811, 1812, 1822, 1823, 1827, 1841, 1845, 1846, 1848, 1852, 1855, 1856, 1858, 1862, 1863, 1866, 1868, 1870, 1871, 1874, 1876, 1880, 1884, 1886, 1888, 1895, 1900, 1901, 1904, 1906, 1912, 1915, 1916, 1919, 1920, 1923, 1924, 1927, 1931, 1932, 1934, 1936, 1937, 1942, 1947, 1949, 1950, 1952, 1956, 1957, 1959, 1963, 1964, 1968, 1972, 1975, 1983, 1988

Dr. Bodnár Sándor
borászati igazgató

Borászati gépbemutató a Hegyalján

Tanulságos esemény színhelye volt a minap a Szerencsi Mg. Termelőszövetkezet ondi telephelye. Borászati gépek és eszközök értékesítéssel egybekötött bemutatójára voltak hivatalosak a környék borászai, szőlősgazdái.

Hasznos kezdeményezésnek ígérték ezt a kiállítást, hiszen mindannyian érezzük, az ágazat szerkezetének átalakulása a tulajdonviszonyok átrendezése következtében egyre feszítőbb az igény és minőségi bor előállítására és az értékesítési gondok megoldására.

A szervezők elgondolása az volt, hogy a hazainál magasabb termelési kulturát jelentő nyugati eszközöket vonultassanak fel és megismertessék a gazdákat azok előnyeivel. Ez valóban egy lehetséges irány, ami felé a szőlőtermesztés jelentős részét képviselő kistermelők elmozdulhatnak, a gazdaság más területein elért sikerek bizonyították ezen elv helyességét. Ez volt tehát a rendezők bevallott szándéka, a megvalósítás azonban még nem volt tökéletes. Mert természetesen, hogy a fenntartott eszközök potenciális vevőköré már eddig is rendelkezett közvetett vagy közvetlen tapasztalatokkal az elérni kívánt nyugati színvonalról.

Ahhoz tehát, hogy a vezetőkör valóban érdekeinek és igényeinek megfelelő színvonalra emelje termelését, profi szinten kell számára az ehhez szükséges eszközöket felkínálni, a megfelelő vásárlási konstrukciót megtalálni.

A háromnapos ondi bemutatón azon-

ban a látogatók joggal hiányolták a részletes magyar nyelvű prospektusokat, nem volt valamennyi eszköz bearázva, szűk volt az eszközök választéka, viszonylag magasak voltak az árak és a propaganda sem volt elég sikeres.

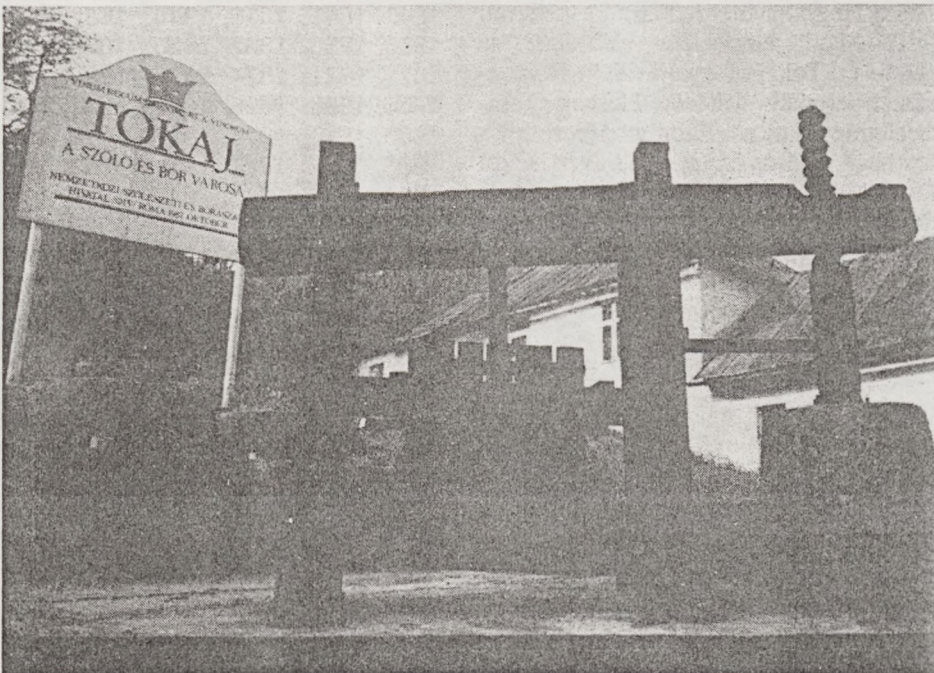
Miért? Feltehető, hogy mindezen hiányosságokért a HOLIDOP KFT-t terheli a felelősség, hiszen a tsz szerepe a helyszín és a felügyelet biztosítására szorítkozott csupán.

A kereskedő cég - saját bevallása szerint - a bemutatót /amelyben a kiállított tárgyakat meg is lehetett rendelni/ első puhatolózó lépésként értékelte.

Levonta hát a szükséges következtetéseket, amelyek közül a legfontosabb, hogy érdemes Hegyalján ilyen jellegű kiállítást szervezni. Erre bizonyították a mérsékelt hírverés ellenére is szép számmal megjelent érdeklődőnek a kritikus, de konstruktív véleménye. Nem kívánhatunk tehát mást, minthogy sikeresen találkozzanak a gépforgalmazók és szőlőtermelők érdekei és, hogy a legközelebbi, most már komplex szőlőtermesztési és borászati kiállítás és vásár beváltsa a hozzáfűzött reményeket.

Ez az esemény, amelyet jelentős nyugat-európai cégek részvételével, várhatóan június 19-én rendeznek, és amelynek fő védnöke Német Miklós volt miniszter, remélhetőleg fontos lépés lesz majd Hegyalja szőlő- és bortermelésének előmozdítására.

Gulyás Lajos
kiállítás vezető

Javaslat Tokajhegyaljai borvidékhez tartozó szőlőterületek beépítésének szabályozására

A Tokajhegyaljai Szőlő- és Bortermelői Egyesületének tárgyban írt felvetésére az alábbi főépítési állásfoglalást adom:

Az egyesület részéről már maga a probléma felvetése is igényességre utal, s ezért azt mint főépítész megköszönöm. A felvetésben foglalt problémákat és igényeket jogosnak tartom, melyek döntést és intézkedést igényelnek.

Mint városi főépítész javaslom az alábbiak szerint eljárni:

A. A polgármesteri hivatal illetékességében:

1./ A szőlőterületek beépítésére min. 2 éves, átmeneti tilalmat kell elrendelni, addig új építési engedély nem adható ki.

2./ A meglévő hétvégi házakat, szerszám- és anyagraktárokat, bódékat, stb. felül kell vizsgálni az építési engedély, a tájba illeszkedés, építészeti és hagyományörzés igényessége, állékonyosság szempontjai szerint. Ezen vizsgálat alapján intézkedést kell hozni a meglévő építmények fennmaradásáról. Ezt a vizsgálatot 1 éven belül el kell végezteni.

3./ Az 1-2/ pont alattiakra igazgatási és jogi elemzés után önkormányzati határozatot kell hozni.

B. A Tokaj Városi Polgármesteri Hivatal illetékességén túl:

1./ Az intézkedés úgy hatékony, ha egész Hegyaljára kiterjed, s azonos értelmezést nyer, azonos időtartamú, vagyis az összes érintett önkormányzat azonos értelmű döntést hoz. Ezt koordinációs okokból a megyei közgyűlés elé kell vinni.

2./ Egyben kezdeményezni kell a Megyei Közgyűlésnél és az Országos Műemlék Felügyelőségénél, hogy a Tokajhegyaljai szőlővidék építészeti védettséget kapjon a Balaton Északi Felvidék szőlőtermelői területhez hasonlóan; annak érdekében, hogy Tokajhegyalján hagyományörző, tájbailó, igényes présházak, borházak és pinceházak, stb. építmények épüljenek. Ezzel kapcsolatban meg kell valósítani az OMF kontrollját az építési engedélyezésben [kötelező OMF hozzájárulás].

3./ A tilalmi idő feloldásáig ajánlati terv-választékot-tervkatalógust kell biztosítani az építetők számára. A tervkatalógus elkészítését - mint ahogyan ezt már terveztük - tervpályázattal kellene előkészíteni, melynek célja: Tokajhegyalja helyi bortermelői-építészeti hagyományokra épített épületerv-család előkészítése lenne különböző nagyságrendű és funkciójú kerti építményekre.

A tervpályázat előkészítését személyesen is vállalom, vagy annak szervezésében résztvevő vállalom. [Megjegyzem, hogy a présházakra vonatkozóan évekkal ezelőtt országos tervpályázatot is rendeztek, ill. ennek mintájára a Tokajhegyaljai szőlővidékre vonatkozó speciális tervcsalád tervpályázatot 3-4 évvel ezelőtt is kezdeményeztük, ill. elindítottuk.]

4./ A tilalmi idő alatt - fokozatosan - jó, igényes mintákat kellene teremteni, s azt az építetők előtt - sajtón keresztül is - propagálni [pl. Tokaj-vasutállomással szembeni pincesor].

5./ Az önkormányzatok közötti koordinációt a védetté nyilvánítás és a tervpályázat, ill. katalógus ügyét a Megyei Közgyűlés Területfejlesztési és Kommunális Bizottsága előtt, az érdekelt települések polgármestereinek bevonása mellett, sürgősséggel meg kellene tárgyalni.

A Bortermelői Egyesületének felvetését és a fenti intézkedéseket időszerűnek és fontosnak tartom annak érdekében, hogy Tokajhegyalja szőlővidék építészeti kultúrája felzárkózzon a Villányi, Siklósi, Hajósi, Balatonfelvidéki szőlőterületi pince-borházainak jelenleg magasabb építészeti színvonalához.

Bodonyi Csaba
városi főépítész
Tokaj

Pinceszövetkezetek Tokaj-Hegyalján

Az 1991. évet remélhetőleg a történelmi borvidék egyik nagy sorsfordulójaként jellemezhetjük a jövőben. A Tokajhegyaljai Állami Gazdasági Borkombinát - az állami nagyvállalat - egységekre osztódik és az egységek külföldi befektetőkkel önálló gazdasági szervezetként jelennek meg a vidéken.

Ezután a környezetükben lévő (mai és új) tulajdonosokkal, termelőkkel kialakított gazdasági és szakmai viszonyokat valódi tulajdonosi és üzleti érdekek töltik meg tartalommal. Az új, privatizált gazdasági egységek megszületésével egyidejűleg lehetőség kínálkozik a tulajdonosok, termelők sokszínű vállalkozására: egyéni vállalkozásra, társulásra, tőkével való részvételre, szövetkezésre.

A T.Á.G. Borkombinát privatizálásának elképzelései között van - az RT-k és Kft-k mellett - a pinceszövetkezetek megalakulásának lehetősége is. Kötelességünk ezért, hogy hozzáértő szakemberek munkáját összegezve megvizsgáljuk az út járhatóságát, a működés eredményességének feltételeit és e lehetőséget a szőlő- és bortermelő gazdák figyelmébe ajánljuk.

A munkának még nem értünk a végére, nem is haladhatunk gyorsabban, mint ahogy a törvények és azok végrehajtása lehetővé teszi. A téma feldolgozása mégis sürgetően időszerű, mert található olyan gazdasági modell, ami a mai és lehetséges új tulajdonosok számára megoldásként számításhoz jöhet. Akkor is, ha a várható szövetkezeti törvény más típusú vállalkozásra készített, mert esetleg annak keretei nem alkalmazhatók.... - bár ez remélhetően nem következik be.

Első e témában megjelenő cikkemet a régebbi múlt elemzésének szánom azzal a szándékkal, hogy a múltból merítsünk a jövő megalapozásához. 1929-ben - többek között e vidéken is - megalakult a TOKAJHEGYALJAI BORTERMELŐK PINCESZÖVETKEZETE ÁLLAMI ELLENŐRZÉS ALATT.

Miért és hogyan jött létre az ország magántulajdonon alapuló társadalmi és gazdasági szervezetében? E kérdés feldolgozásához 1924-30-ig kerestem forrásanyagot.

Az időszak témához kötődő politikai és társadalmi körülményei:

Az első világháború, a Tanácsköztársaság és a trianoni békeszerződés után vagyunk. Zemplén Vármegye törvényhatósági jegyzőkönyveiben a Tanácsköztársaság és a Trianon által megbolygatott társadalom és gazdaság visszarendezésének gondolatai jelentek meg. A politika és közigazgatás szereplőit a személyesen kivívott és a választások útján megszerzett, vagy adományozott rang

tisztelete övezte. Az új határok által nagyságában lecsökkent területű, de erős, az ország ügyeiben résztvevő Zemplén Vármegye - mint elsőfokú Törvényhatóság - békétlenül és intenzíven képviselte a térséget. A települések önkormányzatait erősen felügyelte, de azok nagy önállósággal és a vármegye felé tekintéllyel bírtak.

A gazdasági válság elmélyüléséhez közeledve a gazdasági szereplők (tulajdonosok) önszerveződése (gazdakörök) és törvényekre alapozódott képviseleti és érdekvédelmi szerveződése (hegyközségek) felgyorsult.

A gazdaság helyzete

Az országban döntő volt az agrárágazat. A jó termőföldek zöme (különösen áll ez a szőlőterületekre) az új határok között maradt, és kívül rekedt a fogyasztók sokasága, megszűntek a vámmentes piacok. (Ausztria, Lengyelország, Németország, Csehszlovákia). A környező országok magas vámmal védték a termelésüket. Nagy volt az ország államadósága. A fogyasztói, beszerzési árak gyorsan emelkedtek, a kereskedelem pangott, a fogyasztás lecsökkent, az adóterhek növekedtek.

Tokajhegyalján a megkisebbedett vármegyében meghatározó volt a szőlő és bortermelés gazdasági jelentősége. Ennek megfelelő súllyal kezelték és képviselték a gondjait. Az önkormányzatok és az állampolgár között gazdasági érdekazonosság volt. Az állampolgár volt egyben az adóalany, tehát az állam rendszerbe foglalta a vele való viszonyát. (Napjainkban még szervezett gazdaságon - pl. a Borkombináton - keresztül folyik be az állami jövedelem döntő része.)

Szűkebben a szőlő- és borgazdaságról:

A század végén pusztító filoxérvész követően gyors ütemben ment végbe a szőlőrekonstrukció. Mivel sok szőlőt telepítettek az Alföldön is, ezáltal lecsökkent a hegyvidéki szőlők országos jelentősége.

A háborús időszak megakadályozta a külkereskedelem újraszerveződését majd Trianon után elveszett a tokaji borok fő piaca is. A bor ára alacsony volt, a készletek nem fogytak, a felhalmozódást sorozatos elemi csapások és növényvédelem hiánya mérsékelte. A kereskedők a nagyobb gazdáktól vásároltak szívesebben, mert azok azonos minőségű, jó bort és folyamatos ellátást tudtak biztosítani. A kisgazdák elszegényedtek, nagy volt az adósságterhük és a hitelinségük.

Ilyen körülmények között éledt újra és erősödött meg a hegyközségi szervezet, amely szorosán az önkormányzatok mellett működött. Képviseletük, a Hegyközségi Tanács a Vármegye partnere volt. A szervezetet

információszerzés és ellenőrzés céljára az állam is igénybe vette, de vajmi kevés támogatást nyújtott ennek ellenében. Mellette a szőlészeti és borászati felügyelőknél keresztül érvényesítette az állami akaratot. Az országgyűlési képviselők tisztségét viseltek a helyi és országos szakmai szervezetekben. Az erős helyi önkormányzati és önszerveződő érdekképviselő hatására az ország vezetőinek figyelmét nem kerülhette el Tokajhelyalja... még így is folyamatos volt a panasz. A kamatterhek csökkentéséért, segélyekért, hitelekért, vámsökkentésért, fogyasztási adó csökkentéséért, stb. folyt a küzdelem. Nagy egyénisége volt ennek a Kornak Dr. Bárd Waldott Frigyes Kelemen, az Országos Szőlő- és Borgazdasági Tanács Elnöke; Bárd Maillott Nándor országgyűlési képviselő; Hegedűs Sándor m.kir. Szőlészeti és Borászati felügyelő-igazgató; Széll József főispán; Dr. Buza Béla ügyvéd, aki a pinceszövetkezet első igazgatója volt.

Ezek között a nagyon tömören vázolt körülmények között vetődött fel a pinceszövetkezet megalakításának gondolata, alapvetően két cél

— a gazdák termésének kezelése, érlelése, értékesítése;

— a gazdák hitel igényének kielégítése és eszközök meg növényvédőszer beszerzése érdekében.

A társulni kívánó gazdának 1 kh szőlő után egy vagyonrész kellett vásárolnia. Egy vagyonrész 40 Pengőbe került. 1929-ben egy liter bor ára 60-80 fillér körül volt. A vagyonrész értékének kétszeresével felelt a szövetkezetért. A termésének 20 %-át (ha az jó minőségű volt) köteles volt a szövetkezetre bízni. Ennél többet csak az igazgatóság hozzájárulásával szállíthatott be. A beszállításkor a várható eladási árra alapozott érték 60 %-át fizették meg. A kész bor értékesítése után számoltak el folyamatosan, évenként. Ebben az időszakban a legjobb termés sem volt magas: 1-20 hl között alakult holdanként. A 13 hl/kh már jó termésnek számított.

Megalakulásakor az állam nagyon jelentős támogatást nyújtott a szövetkezetnek. Szekszárdon például az induláshoz szükséges pénz többségét biztosította vagyonrész vásárlással és kamatmentes hitellel. Ingyenes használatra mustsűrítőt, kedvezményes kamatozású hitelt adott később is. A kezdő években mégis sok nehézséggel küzdöttek, Tokajhegyalján főként a kereskedelem pangása miatt. Később - főként a sokak által ismert Szilágyi Dezső tanár úr elmondása szerint - nagy sikereket értek el. Erről az időszakról, a levonható tanulságokról és a mai korban alkalmazható megoldás lehetőségeiről a lap következő számában szeretném tájékoztatni az olvasót.

Mitró László

Gondolatok a tokaji bor múltjáról,

jelenéről és jövőjéről piaci aspektusból

Egy induló folyóirat keretei csak azt teszik lehetővé, hogy a tokaji borral kapcsolatos piaci ismereteim és néhány évi tapasztalatom témaszerű összefoglalását tárjam az olvasó elé. Szükségesnek látszik a mondandómnak olyan keretet adni, amely talán sokunk számára egyértelmű, tudott dolog, azonban lehetővé teszi az azonos alapokról való kiindulást az e hasábkon kialakítandó eszmecserének, nyílt fórumnak.

A múlt:

Dr. Balassa Iván professzor kutatásai egyértelműen bizonyítják, hogy a tokaji borok akkor lettek igen híresek, amikor a törökök elfoglalták a Szerémséget, ahol addig a legjobb magyar bor termelt, s a hitük miatt felszámolták a szőlészetet, borászatot. Kazinczy Ferentől úgy tudjuk, hogy az első aszabor, mely ital az igazi világhírnevet hozta a Tokajinak, 1650-ben készült. A Rákóczi-aknak köszönhetjük, hogy szabályozták a szőlőben végzendő munkákat és bor forgalmazhatóságát. Más dokumentumok azt tárják elélnk, hogy a mi borvidékünk volt az első a világon, melyen meghatározták, hogy mely településekről származó bor eladásakor lehet használni az eredetet megjelölő "Tokaji" nevet (1737).

Ebben az időben lengyel és görög kereskedők vásárolták meg a termelők eladásra szánt borait, s szállították elsősorban észak és nyugat felé. Ugyanakkor az orosz cárok a XVIII. században működtettek itt egy borvásárló bizottságot az eredetvédelem biztosítására. Ez utóbbi bizonyos fokig jó hatással volt a termelői árakra, hiszen komoly, fizetőképes keresletet jelentett. A cárok és a Habsburgok viszonya a század végére megromlott, Lengyelország feloszlott, így a kereskedői sem jöttek már; a császári- királyi udvar vámokkal és más intézkedésekkel is nehezítette a magyar borok kivitelét.

A múlt század elejétől egyre inkább zsidó kereskedők vették át az eladással kapcsolatos teendőket, s nagyon fontos szerepük maradt a második világháborúig. A Sárospatak közéleti újság 1991. évi februári különszámában dr. Hőgye István részletesen bemutatja az 1848-1945 között alakult Tokajhelyaljai társulásokat, melyek végső soron a termék minél jobb értékesítése céljából jöttek létre.

A jelen:

A szőlőtermesztést illetően Tokaj-Hegyalján speciális viszonyok alakultak ki

az elmúlt negyven év során. A terület nagyobb része magánkézben van, viszonylag kicsi egységekben. A magántermelők és a szövetkezetek - elsősorban gazdasági okok miatt - csekély mértékben vállalkoztak borászkozásra. Az állami szőlőterület is egy vállalat kezébe került, de mindössze 20 %-ot tesz ki. A borászat koncentrációja azonban meghatározó, így a forgalomba kerülő tokaji bor 1986-ig kb. 95 %-ban, ma kb. 80 %-ban a Borkombinát pincéiből indul el. A borászat ilyen nagyfokú koncentrációja következtében a kereskedelmi munka szintén erre a vállalatra várt, ezt az alapító okiratban 1970-ben kötelező feladatává tették az egész borvidékre vonatkozóan. A forgalomba kerülő borok egyharmada jutott a hazai kereskedelmi és vendéglátó egységekbe, s kétharmada exportpiacokra. Az összes eladások 50-60 %-át szovjet tételek tették ki. A tőkés piacon - figyelembe véve a Hungarovin eladásait is - 10 % alatti mennyiséget vehettek meg a vásárlók. Így felelt meg a cég az alapvető feladatnak a teljeskörű felvásárlással és azzal azonos szintű értékesítéssel.

Elérte, hogy nem voltak eladatlan, felhalmozott készletek, a pincékben csak az érő, fejlődő borokat tárolták. S ez olyan időszakban történt, amikor a termés mennyisége rendkívül dinamikus fejlődött. A kereskedelmi szerkezet a monokultúrájú vállalatot rendkívül kiszolgáltató helyzetbe hozta részben az egyetlen piacnak, részben az egyetlen külkereskedelmi vállalatnak köszönhetően. A kiszolgáltottság többszörösen értelmezendő: mennyiségi, ár, kereskedelmi szempontból. Az információk pedig mindenkor számos szűrőn keresztül érkeztek.

A vállalati fejlesztések a tömegtermelés szempontjai szerint valósultak meg: a nagyteljesítményű prések, a palackozó gépsorok és a borlepárló üzem mind ezt a szemléletet tükrözi. A piaci jelzések hosszútávú gondolkodásmódot tételtek volna fel, de ezek háttérbe szorultak a tévesen értelmezett gazdasági megfontolások miatt.

A jövő:

A Tokaj-Hegyaljára érkező befektetni szándékozók számára egyértelmű, hogy a szőlő - bor ágazatban a tőke gyors megtérülésére nem gondolhatnak. Csak az jöjjön ide, aki elkészült rá, hogy tíz éven belül nem számíthat profitra.

Azt a fényt, mellyel a tokaji ragyogott évszázadokon keresztül, nem lesz könnyű visszaszerezni. Noha a világ elismert

szakteknéi mind a mai napig respektálják a tokajit, a fogyasztók között elvesztette az ismertséget.

Hasonlóképpen gondot okoz a Monimpex által fenntartott rendkívül alacsony külpiaci ár. Hiszen a Borkombinát áremelési törekvései minden pácra a partnerek által megmutatott jóval alacsonyabb, a Hungarovin által ajánlott árral találkoznak. Eppen ezért nagyon nehéz feladat vár azokra, akik a tokaji bor ügyét komolyan a szívéükön viselik.

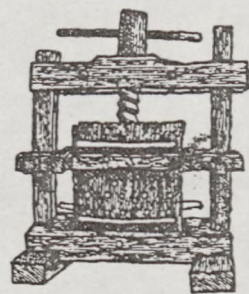
A cél adott:

Olyan piacokat találni, amelyek (magas árral) elismerik a jó minőségű tokaji borokat, s képesek felvenni a Hegyalján termelt teljes mennyiséget. A módszer: korszerű management-módszerek alkalmazása a termelő és kereskedelmi vállalatoknál.

Az eszköz: olyan marketing-módszerek alkalmazása, melynek révén rendelkezésre állnak a szükséges piaci információk, s amely a piacot elegendő, jól időzített információval látja el.

A cél a módszer alkalmazásával és az eszközök felhasználásával akkor érhető el optimális időn belül, ha sikerülne megnyerni valamennyi érdekeltet. Sajnálatos, hogy ez ma szinte lehetetlennek látszik a vállalatok, személyek, települések között feszülő érdeklentétek miatt. Pedig filozófiai alaptétel, hogy az egész több, mint a részek összessége. Ha sikerül együtt tennünk Tokaj-Hegyaljáért, be fogjuk tudni bizonyítani a tétel igazságát. Ha nem, akkor nyomorúságos időszak vár ránk.

Egressy Gábor

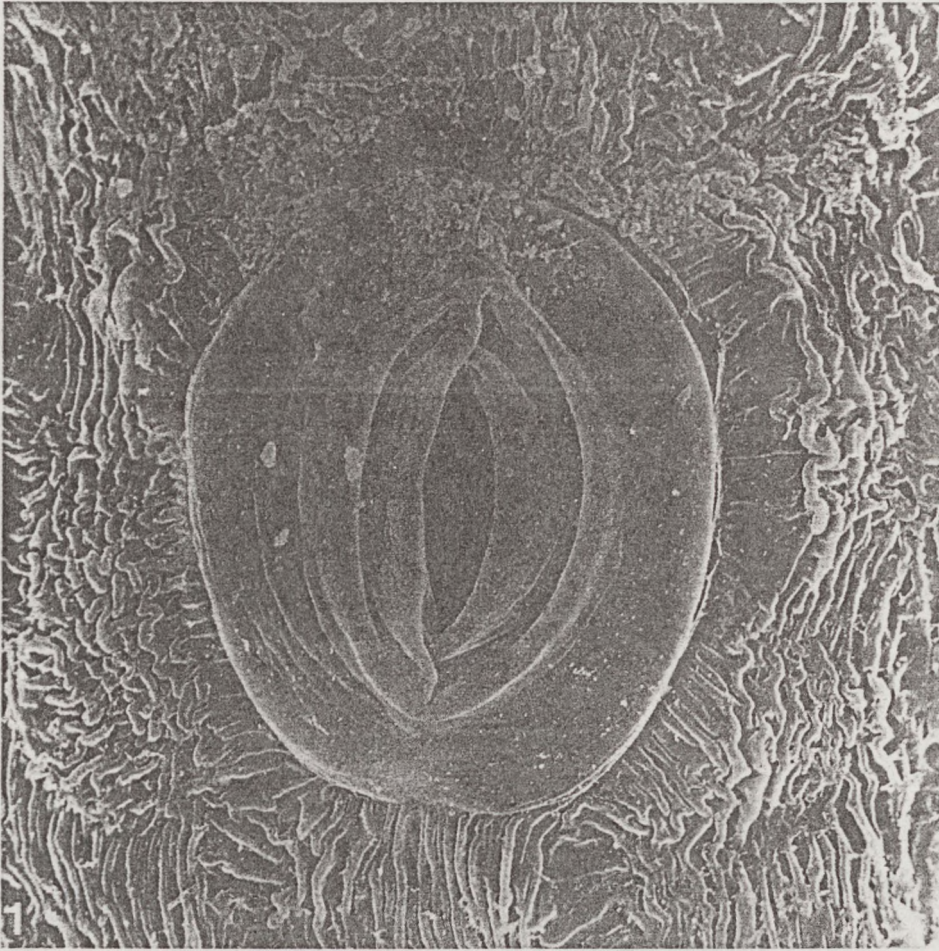
A HEGYKÖZSÉG

múlt - jelen és jövő

Olaszliszván 1990. június 3-án megalakult Tokaj-Hegyalja első hegyközsége.

A nagyüzemi szőlőtermelés és borászat eddigi elméletének és gyakorlatának szakutcaja országosan arra kényszeríti a kis- és nagytermelőket, hogy saját helyzetüket és lehetőségeiket újra értékelve próbálják a válságból kivezető utat megtalálni.

(folytatás a 15. oldalon)

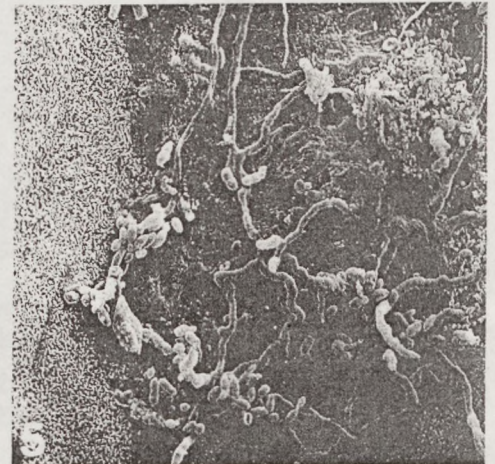
A botrytis cinerea (nemespenész) kialakulása

/1/ Légrés kezdemény a szőlő héjon - a légzést és a gázcsereket szabályozó természetes szerv. A túlérés folyamán ez a hajszáltrepedés kihalad. A hasadékon telepszik meg és rajta keresztül jut be a bogyóba a botrytis cinerea. /2/

Ezután a botrytis az éghajlati adottságoktól függően gyorsan, vagy kevésbé gyorsan elszaporodik a konidiumhordók /4/ által átvitt konidiumoknak /3/ köszönhetően.

Az utolsó képen /5/ egy "botrytis komplexum" látható a maga teljességében,

vagyis a légrés és a perisztomatikus repedés a kifejlett botrytis-szel és annak élesztőgombáival.

Teendők Tokajhegyalja érdekében

(folytatás a 2. oldalról)

Erre az épületre újra szükség volna a Felügyelőség elhelyezése céljából. A minőségi termelés érdekében fontos Tokajhegyalját újra feltérképezni. Ilyen térképek léteztek, de azok minőség nem lévén, megsemmisültek.

A minőségi termelés további igen fontos eleme az évenkénti metszés és a szőlőtőkének a kialakítási módja. A felállítandó Kutató Intézetben állapítsák meg végre, hogy hány természet szabad m²-ként meghagyni a minőség megtartásával. Ugyancsak meg kell határozni (végérvényesen) a tőkeművelési formát is.

Rendkívüli körülményt igényel a termőhely kiválasztása. Sajnos, a jó termőhelyek szőlőit a napsütötte déli lankákról (javarészt) a sík, búzatermő mezőgazdasági területekre hozták le. Időközben bebizonysodott, hogy ezeken a területeken nem lehet minőséget termelni, mert sem talajuk, sem pedig napsütési viszonyaik nem kielégítők.

A minőségi borhoz kapcsolódó kívánni való az is, hogy a szüretetek alkalmával, a feldolgozásnál bogyozógépeket használjanak. A bogyozógépek kiválasztják a termésből a kocsányt, mely ha belekerül a mustba az sok esetben növeli a must csersav tartalmát, de megváltoztatja a bor összetételét, sőt ízt is.

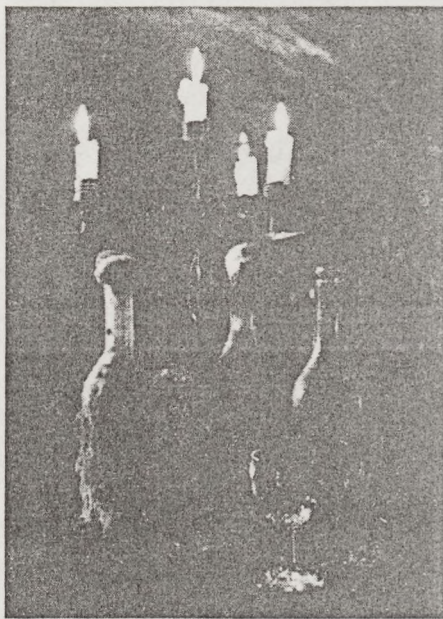
Ismert, hogy tokaji bort jelentősen kell forgalomba hozni palackokba. Kívánatos, hogy a címkén feltétlen fel legyen tüntetve a termelő neve, a bor évjárata, és termőhelyének meghatározása. Az eredményes export érdekében feltétlen igazolni kell a fenti tényezőket, mert ez nemzetközi követelmény.

Célszerű volna külföldön un. Borházakat felállítani. A két világháború között igen eredményesen működtek Borházaink Franciaországban, Lengyelországban és Amerikában, de ezeket a kommunista gyakorlat gyökereiben megszüntette. A Borházakban természetesen nem csak a tokajit lehetne árusítani, hanem másfajta minőségi borokat is, melyekhez magyaros ételeket lehetne fogyasztani. Növeli a népszerűségét, ha egyben a magyar népi és iparművészeti alkotásaink bemutatásának és vásárlásának a színtere is a Borház.

Mindezen körülmények megvalósításához a legsürgősebben vissza kell állítani a Hegyközségeket és a Tokaj-Hegyaljai Hegyközségi Tanácsot. Ezek együtt rendkívül jól el tudnák látni a szőlő- és borkormányzatot, a közös felügyelet és a közös ellenőrzés igen jól működhetne kezeikben. A Szőlészeti és Borászati Felügyelőséget is vissza kell állítani. Ez a Hegyaljai termelési viszonyokat, követelményeket,

de az exportot is irányíthatná. A természetgyógyászat fellendülésének ideje van, Hegyaljának keresni kellene a kapcsolatait a gyógyászattal is. Ismert tény, hogy a tokaji borok rendkívül sok gyógyhatású anyagot tartalmaznak. Aszukúrákat lehetne szervezni és ez szintén növelné Tokaj-Hegyalja hírét, és nemes borainak értékét. Felállítástuk Tokajban, Szerencsen, Sárospatakon javasolnám.

Külön kérdés, hogy védelem alá kellene venni a tokaji Kopasz-hegyet. Ezt az 515 m magas vulkanikus eredetű hegyet a termelés szempontjából kiváló lösztakaró borítja. Sárgás színű és olyan finom, mint a liszt. A legkisebb szél is felkapja az eső pedig hamar lemossa. E területre kövezett utakat kell építeni, de ilyen utak nincsenek a tokaji hegyoldalon. A lösztalaj elsődrendű szerepet játszik boraink minőségében, rajta rendkívül értékes aszukat termelnek. A tokaji hegyen a fimon lösztakaró eléri a 20-50 méteres

vastagságot. A déli lejtőkön azonban itt-ott már csak 10 méter a vastagsága, mert az erozió hatására a lösztalaj évről évre vékonyodik. A szőlőterület így lassan zsugorodik és tokaji szőlők egyharmada ma már elveszetteknek tekinthető. Ebbe a folyamatba a Borkombinát is besegített, mert kipusztulni hagyta az egykori Hétszőlő területét is. A pusztulás további megállásához, vagy legalább is mérséklésére a tokaji hegyet külön védelemben kell részesíteni. A védelmet a mádi Királyhegy is megkívánja. Ez a hegy adja Tokajhegyalja legkiválóbb borát. A Királyhegyet nem az erozió pusztítja, hanem a kaolinbánya.

Rendkívül fontos Hegyalján az utak kérdése. Ezeken hordják fel a szőlőre a trágyát, a permetezőanyagot, de a

termést is rajtuk kell lehordani. Az utak létesítését, de karbantartásukat is egykoron a Hegyközségek végezték. Ide kapcsolódik a vízvezető árkok rendben tartása. Jelenleg senki sem tartja tisztán őket, ezért jelen állapotukban nem tud az esővíz lefolyni rajtuk. Gondozásuk mindenkor a Hegyközség kötelessége volt. A talajvédelmet szolgáló liktorgödöröket szintén elhanyagolták. Ezek arra szolgálnának, hogy a lezuhanó vizet felfogják és ülepítsék. Annak idején a Hegyközségek kezelték ezeket is.

Végül rendkívül fontos a szüretetek idejének a meghatározása. A minőség érdekében nem voltak szeptemberi szüretetek. Valaha október 28-a előtt a szüretet senki sem merte megkezdeni. A régi szólás-mondás szerint így értelmeztünk: szeptember érleli, október mézeli a szőlőt. Ez a tapasztalat ma is érvényes, meg kellene fontolni. A Borkombinát olyan gazdasági viszonyokat alakított ki, termelőpartnerreivel, mellyel elvette önbecsülésüket. Bémunkássá fokozta le őket, megfosztotta őket az önállóság tárgyi feltételeitől, végsősoron érzéketlenné tette őket a minőség kérdése iránt. Hegyalja dolgozó népét a vállalati érdekek nyerge alá törte be. Így érthető, hogy a Borkombinát idegen test maradt Hegyalján. Ha a Borkombinát esetleg szolgáltató részlegekké alakulna, akkor segíthetné a Hegyközségeket.

Alaptalan félelem és bizonytalanság van akörül, jöjjön-e több tőkés cég Hegyaljára. Ezek mind minőséget keresnek, melyet el lehet adni bárhol a világon.

A Hegyközségek szeretnének újra borászkodni. Ezt is az átalakuló Borkombinátnak eredményesen segítenie kellene. Természetesen a piac szelektálni is fog. Ezért tanfolyamokat kell szervezni, hogy birtokosaink megérthessék elkövetkező tennivalóikat.

Szükség van olyan bázisokra, affajta uradalmakra, melyek mintául is szolgálhatnak. Ilyenek lehetnek ma a szövetekezeti, a részvénytársasági, vagy esetenként némely magánbirtokosok. A lényeg az, hogy a modellek legyenek jól szervezettek, precízek és szakmai tudásukkal példát tudjanak szolgáltatni, azaz húzzák magukkal a kisebb szőlőbirtokosokat a jobb minőség elérése érdekében.

Mint az egészet érintő kérdést akarom említeni, hogy Tokajhegyalja felvirágoztatása érdekében Kormánybiztost kellene kinevezni. A Tokajhegyaljai Kormánybiztosnak olyan egyéniségnek kell lennie, aki jól ismeri Hegyalját, tisztában van a minőségi kérdéseinkkel és képes szakmailag vezetni, illetőleg megérteni tudja Tokajhegyalja égető kérdéseit.

Filoxéra-vész a Hegyalján

Krisis után- és előtt?

Szülőföldem Tokaj-Hegyalja, melynek neve évszázadok óta egyet jelent különleges illatú és zamatú borával, s amely világhírvé tette Magyarországnak ezt a részét. Itt nőttem fel az újhelyi hegyek között, s középiskolai tanulmányaim során szorosabb kapcsolatba kerültem e vidék embersorsokat meghatározó növényével - a szőlővel. Azóta távol élek, de magamat mindig büszkén hegylainak, újhelyinek vallom, és hiszem, hogy ha az óriási pusztítást jelentő filoxéra után a szőlőtermesztés talpra tudott állni vidékünkön, s legalább annyira meghonosodott, mint annak előtte, akkor most, a másjellegű, összetettebb válság közepén is adott minden lehetőség az "aranyvenyige" újbóli karrierjéhez.

A filoxérát hazánk akkori határain belül Pócsyban találták meg először. Ez a megállapítás annyiban érdekes, hogy - mint Herman Ottó rámutatott - a kártevő első előfordulási helye a Kárpát-medencében nem Páncsova, hanem Pócsy volt. A köztudatban a páncsovai előfordulás került be, melynek megállapítása Gerger Ede temesvári postatiszt nevéhez fűződik, aki 1875-ben egy Páncsováról származó gyökeres szőlővessző küldeményben találta meg a filoxérát, melyet egy Franciaországból beszerzett mikroszkópi preparátummal összehasonlítva meg is határozott. A páncsovai fertőzés tovaterjedését az akkori kormányzat a fertőzött részen és környékén lévő szőlők kiirtásával akarta megakadályozni, ami azonban - többek között lelkiismeretlen munkavégzés miatt - nem váltotta be a hozzáfűzött reményeket. A páncsovai előfordulás megállapítása után a filoxéra rohamosan terjedt az országban, és kártétele következtében a terméshozam 10 év alatt csaknem a felére csökkent. A nagymérvű pusztításhoz hozzájárult az is hogy a vezető körök a szakemberek véleményét hosszú időn át nem vették tekintetbe.

Heman Ottó és Horváth Géza voltak azok, akik a közöny megtöréséért, a helytelen intézkedések megváltoztatásáért bátor kiállással harcoltak. Ilyen helytelen intézkedés volt például, hogy a természetők a meglévő szőlők fenntartásához nem kaptak állami segítséget, csak a kiirtott területek újjáépítésére.

A Zemplén megyei Levéltár anyagában 1879-től fedeztünk fel filoxérával kapcsolatos iratokat, a legelső ezek közül összefoglalja az akkori helyzetet:

"A phyloxerának a páncsovai határban történő rohamos fejlődése, mely szerint az ottani szőlőkből már mintegy 700 cat. hold van megtámadva, de ezen szőlőterületünket nagy veszéllyel fenyegető rovarnak az ország más részeiben is ... constatált fellépése, ... szükségessé teszi, hogy ezen és az ország összes szőlőművelésre kiszámíthatatlan

károkkal járó baj továbbterjedésének megátalása érdekében a legveszélyesebb intézkedések tétessenek. Tekintettel különösen azon körülményre, hogy Érmellék és Kassa város határában a phyloxera oly mintaszerűen kezelt szőlőtelepekben találtatott, honnan évente az ország legkülönbözőbb vidékre vitettek, ezer és ezer számra nem csak szőlővesszők, de sőt gyökeres tövet is, mely körülményből kifolyólag igen valószínű, hogy az országnak más vidékein is lesznek többé-kevésbé megtámadott területek - ez oknál fogva elsősorban szükséges, hogy a szőlővessző forgalom lehetőleg korlátozassék ... ezennel a következőket rendelem:

1. sima és gyökeres vesszővel való forgalom leállítására

2. egyik községből másikba törvényhatósági, megyékből másikba földművelésügyi miniszteri engedéllyel lehet szállítani

3. "a phyloxera lepetteknél talált területet zár alá kell venni, onnan minden kivétel tilos" (Zempléni Levéltár, alisp.ir. 9.122/1879.)

Ebben az időben még nincs végveszélyben Tokaj-Hegyalja, talán ezért is volt, hogy a hivatalos intézkedéseken túl a szőlőgazdák még nem érzik saját bőrükön a veszély nagyságát. A megyei filoxéra bizottság nehéz körülmények között végezte munkáját, még 1881-ben is arról panaszkodtak, hogy Erdélyben ellenszegültek döntéseiknek, mert a bizottságot nem tartják hivatalos szervnek. Az első híradások nem is szólnak túl nagy veszélyről. Tokaj-Hegyaljára még ezekben az években nem érkezett el a "vész". 1880. április 7-én Szenczy László tokaji szolgabíró a főispán urat tájékoztatja, hogy a "rovar jelenléte egyáltalán nem észlelteti".

Chyler Kornél 1880. október 4-én beszámol arról, hogy a területeket átvizsgálta, és mint írja "Tályát kivéve gyanura sehol sem akadtam". Ugyanakkor

Sátorlajuhely járási szolgabírája levelében a szőlőpusztító rovar elleni intézkedések életbe léptetését sürgeti. A levélben írja, hogy Újhely területén mindenütt (!) megtalálható. Egy szolgabíró levelet küld a főispánnak azok nevével, akik szőlővesszőt hoztak be a területre. Megtaláltuk a tarcali filoxéra híret az alispáni iratokban, melyből kitűnik, hogy a gr. Csáky László és Sponer Tivadar birtokosok, valamint a magyar királyi állami vincellérképezde telepén filoxérát találtak, s a gyérítési eljárások megtételére 15 napot engedélyeztek. Itt nemcsak a vész leküzdésére gondoltak, de Tokaj-Hegyalja jövőjére is: már 1866-tól létrehoztak egy amerikai szőlőtelepet, amely a vidék újjáépítését szolgálta. Ez időtájt két fő irányban volt jellemző a védekezés: ismerték a Zala megyei, ill. a francia példát.

1886-1889 közötti időszokról fennmaradtak a kimutatások azokról a községekről, amelyek határában a filoxéra jelenlétét kimutatták. 1886-ban a phyloxera zárlati csoportok sorában a X. a tokaji, s Zemplén megye 16 falujában észlelik a "vést".

1887-ben már a XVI. csoport lett a tokaji és 25 zempléni faluban jelzi a filoxéra jelenlétét. 1888-ban 40-re emelkedik a zárlati csoportok száma, ahol már Zemplén megyét az I. (ún.) budai csoportba sorolják és 30 filoxérával fertőzött falut sorolnak fel. Az összesített kimutatás 1889-ben 48 (!) filoxérás csoportot tart nyilván, 37 Zemplén megyei faluval. Ugyanezen kimutatás ekkor 2358 fertőzött falut tart számon országos szinten. Az 1889. február 10-én megtartott borászati közgyűlés azonban határozottan visszautasította a közönyösség vádját. Már 1886-ban elhatározták egy társulás útján fenntartandó kísérleti telepek létrehozását a megye több pontján; Tállyán Szabó Gyula már fenntartja kísérleti telepét, ahol Franciaországban szerzett tapasztalatait próbálja Hegyaljára átültetni. Áprilisban tanfolyamokat terveznek a követendő eljárás ismertetésére; az elpusztult szőlőkben gyümölcsstermesztéssel próbálkoznak és az adófelügyelet segítségével pontos adatokat gyűjtenek a filoxéra terjedéséről (Zemplén c. újság 1889. febr. 10. 6. lap)

1892-től "hogy a földművelésben s a filoxéra, valamint a szőlőbetegségek elleni védekezésben a gyakorlatilag képzett és az összes munkálatokban (a permetezés, szőlőoltás stb.) alaposan jártas munkások, kik mint vincellérek, munkavezetők vagy előmunkások alkalmazhatók legyenek" - gyorsított vincellérképzés indult meg Tarcalon a 40.930/1892.VI.9.sz. fm-i miniszteri rendelet nyomán. Ez az iskola egyébként is oroszlanrészt vállalt a védekezésben és a további életfeltételek megteremtésében egyaránt.

Ha a hegylajaiaknak volt is ellenvetésük, az iratok tanúsága szerint komolyan vették a veszedelem s a jövőről is éretten gondolkodtak. A francia szőlőfajták meghonosítását ezért visszautasították, mert "az a legközönségesebb asztali bort adja s a jelenlegi hegylajai bortermelés magas költségei mellett ez a fajta hasznot sem hajtana, és csak a hegylajai furmintból szűrt világhírű borkak jó hírnevére káros hatással lehetne ..." (Zempléni levéltár, alisp.ir. 17.442/1886./ Az 1875-től félelmetes erővel meginduló filoxéra-vész 1886-1890 között volt Zemplénben a legerősebb. Amikor 1895-ben a statisztikai összegzés megtörtént, Zemplén 82 %-át kellett elpusztulniak nyilvánítani. 1890-ben az ország területét négy fő kerületre osztották, ahol a Duna-Tisza közti főcsoport 5. kerülete az Észak-keleti vagy tarcali volt. Zemplénben kevés volt a homok, ilyen irányú munkálatokban nem is sok maradt meg az alispáni iratokban, annál több az újjátelepítésről. 200-30.000 szőlő érkeznek a szállítmányokban az amerikai sima vesszők. Ezek az újjáéledés igazi jelei! Pedig ekkor Hegyalját már a peronoszpóra fenyegette, amely ellen 1890-ben a szőlőbirtokosok alig védekeztek, és ez is nagyarányú hozamcsökkenést eredményezett. Amit meghagyott a filoxéra, elvitte a jég - szomorú a Zemplén 1889. évi tudósítása. (Laczkó I.: B.-A.-Z. megye szőlőtermelésének monográfiája alapján.)

(folytatás a 13. oldalon)

A Tokaj-Hegyaljai Egyesület megalakulása, célkitűzései és feladatai

Az önkormányzat és önszerveződés alkotmányos joga alapján 1990. december 19-én Szerencsen 13 fő megalapította a Tokaj-Hegyaljai Egyesületet.

Az alakuló ülésen a tagok kilenc pontban fogalmazták meg, hogy az Egyesület célkitűzései:

1. a hegyaljai szőlőművelés legjobb hagyományainak újraélesztése,
2. a piaci követelményeket is kielégítő borászat és hátéripár létrehozásának elősegítése,
3. elősegíteni a tokaji borok termelői és a borpiac közötti közvetlenebb kapcsolat megteremtését, a tokaji bor iránti bizalom elmélyítését,
4. megvalósítani a tokaji borok intenzív és szigorú származás- és eredetvédelmét,
5. eljárni mindazokkal szemben, akik a borvidék jóhíret minőségrontó tevékenységgel veszélyeztetik,
6. a szőlőműveléssel kapcsolatos jogszabályok felülvizsgálata, a versenysemleges feltételrendszer kialakítása,
7. az ásványvagyon kiaknázásának támogatása,
8. az idegenforgalom, vadászat, erdészet, a vizek hasznosításának fejlesztése,
9. a szőlő és borművelés, valamint az ásvány hasznosítás és idegenforgalom szempontjából fontos infrastruktúra fejlesztése.

A szervező bizottság két hónapos előkészítő munka után 1991. március 2-án Tokajban hívta össze az első alakuló közgyűlést. A tanácskozás végén 176 fő már a helyszínen aláírta a belépési nyilatkozatot. Az első elnökségi ülésükön egyértelműen megfogalmazódtak a legfontosabb feladatok:

- a - technikai - működési alapkérdésekről,
- szakbizottságok felállításáról,
- tanácsadó testület létrehozásáról,
- és - az Egyesület privatizációs koncepciójának elkészítéséről.

Az első közgyűlés óta eltelt mintegy két hónap alatt az Egyesület zászlót bontott és kiszélesedett egész Tokaj-Hegyalján, a taglétszám több mint 400 fő lett. A természetes személyek mellett tokaj-hegyaljai, magyarországi és külföldi intézmények, bankok, támogatók jelezték belépési- és együttműködési szándékukat. Az 1991. évi feladatok között első helyen egy olyan privatizációs koncepció kidolgozása állt, mely a borvidék szőlő- és bortermelésének megújítása kapcsán figyelembe veszi és érvényesíti valamennyi kistermelő és termelőüzem érdekét, illetve az önkormányzatok által szervezett hagyományos formákra (hegyközség, pinceszövetkezet) épülve megteremti a szigorú származás- és eredetvédelmet.

Elképzelésünk kizárja és megszünteti a monopóliumot, a külföldi tőkebevonást csak rendezett hegyaljai tulajdonviszonyok után, a legnagyobb nyilvánosság bevonásával, tisztességes nyílt piaci versenyben tudja elképzelni. Úgy, hogy az a tokaji bor, a tokaj-hegyaljai ember újjászületését is eredményezze.

Ifj. Leskó István
az Egyesület titkára

TOKAJ-HEGYALJAI EGYESÜLET
TOKAJ, Rákóczi u. 54. Tel.: 52-551/23

A Tokaj-hegyaljai szőlőtermesztés rendszerének átalakítása a magasabb minőségű borok előállítására érdekében

Ma már a legfontosabb szakmai kérdések tisztázódásával eljutottunk oda, hogy a kulcsszó: a minőség lett. A minőség alakításának számtalan tényezője van. Ennek szőlőtermesztési vonatkozásai csak egy részét ölelik fel. A szőlőtermesztési technológia meglévő elemeinek megváltoztatásáról már korábban szoltunk a Sárospatak c. újság XXXI. évfolyamának különszámában.

Más helyzetbe kerülünk, ha új ültetvény telepítéséről kell döntenünk és a szőlőtermesztés teljes rendszerének megváltoztatási lehetősége a kezünkben van.

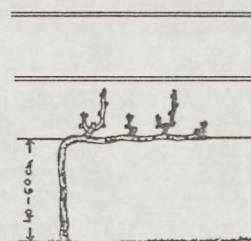
Ilyenkor mindjárt az első kérdés, hogy hová **telepítsük** az ültetvényt. Azzal ugyanis, hogy a helyet kiválasztjuk egyben rangsoroltuk is majdani szőlőnk, hiszen a termőhely szerepe megnő a közeljövőben. Az ún. termőhelyi kataszter térképeken községhatáronként bejelölték és az ökológiai pontértékekkel rangsorolták a szőlőtelepítésre alkalmas területeket. Hogy kinek-kinek a földterülete hová tartozik, azt most meg lehet tekinteni a Tarcali Kutató Állomás, később pedig az önkormányzatoknak ill. majdani Hegyközségeknek is rendelkezniük kell ezekkel az információkkal.

A legértékesebb részek eléri a 360-380 pontot (150-250 m tengerszint feletti magasságban), míg a gyengébbek 240-300 közöttiek. A kataszterbe nem tartozó területeken minden valószínűség szerint meg fog szünni a szőlőtermesztés. Új ültetvény létesítése ebben a zónában már szóba sem kerülhet.

A **fajtamegválasztás** problémakörét most nem fejtem ki részletesen, mert a hivatkozott anyagokban ezek megtalálhatók. Továbbra is hangsúlyoznom kell viszont az évráthatás kiegyenlítésében, a minőség javításában és a szüreti időpont széthúzásában rejlő lehetőségeket. Az utóbbi 80-100 évben a fajtaválasztás kérdése borvidékünkön nagyon leegyszerűsödött. Ma már azonban ettől nagyobbak a lehetőségeink és több szempontot is mérlegelhetünk a döntés előtt. A hagyományos fajták tömegtermesztésre szelektált klónjait vissza kell szorítani a természetből.

A leglényegesebb frontátörésnek a **területegységre vetített tőkeszám** megváltoztatásában kell bekövetkeznie. Ezzel szemléletben mindenki egyetért, megvalósításának viszont elengedhetetlen feltétele, hogy a kisebb sortávolságú ültetvények műveléséhez megfelelő erő és munkagépek álljanak rendelkezésre. A nagyobb tőkeszám kisebb egyedi terhelést és ezáltal bizonyítottan magasabb minőséget eredményez.

Figyelembe véve a gépi művelés lehetőségeit is, hektáronként 4000-6000/800 n. ölenként 1300-1800/tőke telepíthető. Azt a gyakorlatból tudjuk, hogy a tőketávolságot illetően 1 m alá nem célszerű menni; ebből adódóan a sortávolság 2,4 - 1,5 m között változhat.

Alacsony és közép magas kordomművelés

A tőkesűrűség mellett nagyon fontos hangsúlyozni az **ültetvény homogenitását**, amely azt jelenti, hogy a meglévő tőkének közel azonos korúnak, azonos kondícióban levőknek és azonos teljesítő-képességűeknek kell lenniük. A

kisebb egyedi terhelés mérsékli a tőkepusztulás arányát, az évenkénti termésingadozás mértékét és ezzel segíti is az egyöntetűség elérését és fenntartását.

A **művelésmódok** közül azokat kell előtérbe helyezni, amelyek kisebb tőkeformájuknál fogva alkalmasak a sűrűbb térállás kialakítására, valamint a termőfelület közelebb viszik a talajfelszínhez és mindemellett lehetővé teszik a sorajlak művelését is. Ilyenek a már bizonyított alacsony és közép magas kordonművelések, vagy az egy-két szálvessző leívelését jelentő, nem magas törzsű ernyő, rajnai vagy Guyot-művelések. Ezek önmagukban is hordozzák az évenkénti azonos terhelés és az ezzel járó előnyök lehetőségét, és fenntartásuk is egyszerű.

Guyot művelés

A **Talajerőgazdálkodási szemléletünket** is módosítani szükséges. A telepítés előtti alaptrágyázás szakmailag mindenképpen indokolt, mert később annak talajba keverésére nem áll rendelkezésünkre ilyen lehetőség. A bejuttatott tápanyagok mennyiségében viszont az

Rajnai ívelt szálvesszős művelés

eddigieknél mérsékeltebbeknek kell lenniük, és különösen így van ez az ültetvény életkora alatt. A kisebb dózist indokolja az alacsonyabb terhelés, valamint a talajok jó tápanyagszolgáltató képessége, amely az újabb talajvizsgálati módszerekkel (EUF) jól kimutatható. Az okszerű tápanyagutánpótlásnak továbbra is elengedhetetlen feltétele kell hogy legyen a talaj-, és levélanalízis eredménye. Az indokolt határértékeken belül maradni ugyanis nehezebb feladat, mint a bőséget biztosítani. Ez utóbbi azonban ma már költségvonzatai miatt sem követhető. Aki teheti, célszerűen cselekszik, ha nagyobb gondot fordít a szervesanyag utánpótlásra.

Más szemlélettel kell rendelkezniük a zöldségmunkák végzésére

Más szemlélettel kell rendelkezniük a zöldségmunkák végzésére

Hagyományos bakművelés

sében. A korábbi gyakorlat mellett nagyobb gondot kell fordítani a termék elemek térbeli elhelyezésére és újként kell bevezetni a termőfelületen való hajtásválogatást és ezzel a lombfal-, és természabályozást. A metszéssel ugyanis csak megközelíthetően vagyunk képesek szabályozni a fűtők számát. Annak időpontjában még számtalan bizonytalansági tényező miatt kénytelenek vagyunk rátartással dolgozni. A zöldválogatások idején már csökken a bizonytalan tényezők száma, emiatt a munkavégzésünk is pontosabb lehet.

A borvidéknek az itt élő termelők és befektetők szempontjából egyarányt elengedhetetlen érdeke a **minőség és eredetvédelmi rendszer** hegyaljai szervezetének kiépítése. Ennek egyik előfeltétele, hogy erős termelői érdekszövetség jöjjön létre, amelynek minden tagja érdekelt abban is, hogy kialakuljon és ellenőrizhető legyen az **egységes hegyaljai rendtartás**. Egy minőség-, és eredetvédelem körzet esetében **egységes megjelenésüknek kell lennie a termőtájnak is**. A szabályozásnak ki kell terjednie többek között olyan fontos kérdésekre, mint a telepítés helye, fajtaszerkezete, művelésmódja, a sor-, és tőketávolság szabályozása, a terhelés, az ápoltság színvonala, stb. Tehát ennek kialakításával a szőlőtermesztés legfontosabb (meghatározó) tényezőit szabályozzuk! Aki ennek nem veti magát alá, az gazdasági okok miatt eleve "szelektálódik". Egyébként valamennyi a szőlőtermesztés rendszerének megváltoztatására irányuló törekvés csak akkor válik általánosan elfogadottá, ha az gazdasági kényszerre válik és az érdekeltségi rendszerek is ezt kényszerítik ki a termelés résztvevőiből.

A magam részéről nagyon bízom abban, hogy a jelenlegi kusza viszonyok mihamarabb megszűnnek, és elindul egy átszerveződési folyamat, amelynek élén az állami tulajdon privatizációja fog állni. A külföldi tőke bevonásával létrejehetnek olyan szerveződési egységek, amelyekben adottak lesznek a pénzügyi feltételek is a változtatás végrehajtására, és ezek az itt élő szakemberek termelési tapasztalatainak felhasználásával irányt fognak mutatni a legfontosabb szakmai kérdésekben.

Minden arra érdemes hegyaljai termőterület és termelő számára megteremtődik az a termelési biztonság, amely nélkül semmiféle előrelépés nem képzelhető el.

Marcinkó Ferenc
Kutató Állomás igazgató

Filoxéra-vész a Hegyalján

(folytatás a 11. oldalról)

A filoxéra után az ország szőlői siralmas látványt nyújtottak. Hegyalja szőlőterülete 12-13.000 holdról 2.100-2.400 holdra zuhant, a termés 2-7.000 hl-re csökkent.

Az újratelepítés a filoxérának ellenálló amerikai oltványokkal elsősorban a tarcali vincellérképző intézet (Kosinszky Viktor) és a tályai Szabó Gyula érdeme, és utóbbi a filoxéra-védekezés tanulmányozására saját költségén tett tanulmányutat Franciaországba, és saját birtokán elsőnek telepített amerikai oltványszőlőt. A filoxéra után jelentős változások következtek be. A szőlőterületek a hegy- és domboldalokon lejjebb kerültek, mivel a telepítéshez szükséges mély forgatást, rigolozást - főleg gözkével - könnyebben lehetett elvégezni az alacsonyabb, enyhébb lejtésű területeken. Nem kellett olyan magasra hordani a trágyát, a karót, a vizet sem. A régi, nagyrészt európai vesszővel ültetett szőlők helyére vad amerikai alanyon, rendszerint Ripária

Tovább folytatja működését az egyesület

A Tokajhegyaljai Szőlő- és Bortermelők Egyesülete a januári közgyűlés óta változáson ment át. A változás érinti a vezetést, hiszen Szabó Sándor elnöki és elnökségi megbízatásáról lemondott, és helyette a tagság által választott elnökhelyettes, Czákó Béla a szerencsi Mezőgazdasági Termelőszövetkezet elnöke vette át az egyesület irányítását. A változás a működést nem befolyásolta. Az elnökségi tagok egyhangú határozattal a továbbhaladás mellett döntöttek.

A feladat és az irány összefoglalóan a szőlő és a bor szolgálata.

A korábbi az "Egyesületről a szindikátusig" című (a Sárospataki 1991. februári) cikkemben egy hosszabb távot felölöl elképzelést fogalmaztam meg, amit mint célt el kell érniük.

Jelen írásomban az aktuális egyesületi feladatainkat szeretném vázlatosan Önök elé tárni, hogy amennyiben azonosulni tudnak azzal, úgy nyílt szervezetünk várja az Önök tenni akaró munkálkodását is.

1./ Legfontosabb feladatunknak a minőségi szőlőtermelésre való áttérés segítését tartom, mely összefügg az eddigieknél lényegesen kevesebb termés elérésével. Fontos a rügyterhelés csökkentése, a termésbeállító zöldválogatás elvégzése, az új telepítési rendszer átalakítása (sűrűb térállás), a késői szüreti időpont (az arányosan nagyobb mennyiségű aszubogyó előállítás) Ezt szolgálták a szakmai előadások, bemutatók és a legutóbbi növényvédelmi témájú rendezvény.

2./ A minőség- és eredetvédelmi rendszer kialakítására kapcsolatot alakítottunk ki az Országos Szőlészeti és Borászati Kutatóintézettel, és közös pályázatot adtunk be az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottsághoz az anyagi bázis megteremtésére. A rendszer kiépítése több évig tart. Fázisai tervünk szerint - a termőhelyi kataszter, - az ültetvénykataszter és végül a pince- és a borkataszter elkészítése lesznek.

3./ A szőlőterületek beépítését, különösen a kiváló dűlőkben célszerű szabályozni.

4./ Egyesületünk tagjai a Borkombinát privatizációs elképzeléseit többségükben támogatják. Azért írom, hogy többségükben, mert tapasztalatunk alapján ebben a - dolog természeténél fogva - teljes egyetértés nem érhető el. A szakmai ismereteim, a borvidéki tényállás, külföldi működő tőke behozását indokolják, ugyanakkor ez a hegyaljai termelők részvételét a privatizációból nem zárja ki, sőt feltételezi és igényli (részvények, tárgyasult eszközök, Hosszú távú Termékértékesítési Szerződés stb). A

privatizáció lassításban látom a veszélyt és nem a tőke behozásában. Ezzel együttesen oldható meg ugyanis a pénzügyi pótlása és a piac, ami a termékek felvásárlásának az alapja lehet.

5./ Biztosítani kell az ez évi felvásárlást, a szőlő minőségi paramétereinek objektív megítélésével.

6./ Az egyesület helyi bázisainak kialakítását elindítottuk. Tekintélyes gazdákat és szakembereket kértünk fel arra, hogy gyűjtsék maguk köré a közös munkálkodásban résztvenni kívánó vállalkozó gazdákat, hogy minél többen ismerjék meg elképzelésünket a közeljövőre és a távlatra vonatkozóan is.

7./ Szakmai rendezvényünk közül a legközelebbi a május 30-i termelői borok versenye lesz, melynek a minták összegyűjtésénél tartunk. Termelőként 3 különböző fajta, egyenként 3 db 0,5 l-es mintát kérünk leadni, nevezési díj nélkül.

8./ A szövetkezeti és kistermelői borászat, mely alapját képezheti a pinceszövetkezetek létrehozásának, egyre inkább erősödik. Ezzel összefügg a kistermelői borászat céljaira alkalmas eszközök (palacktöltő, szűrő, szivattyú stb.) bemutatása (olasz eszközök), ezt két alkalommal tervezzük a közeljövőben. Ugyancsak látható, hogy néhány éven belül a tokaji borok változatos szektorú végtermék kibocsátásával számolhatunk. Ezek bemutatására és részben értékesítésére a Borok Házának felállítására Tokajban aktuálissá vált. Tervezését ebben az évben beindítjuk.

9./ A közelmúltban Borászati Szakmai Bizottságunk az érvényes Bortörvény módosítására készített szakmai javaslatot és továbbította a FM. felé. A módosításban szerepel a fajtaválaszték bővítése, az indokolt szigorúság biztosítása mellett a szükséges javítási igény engedélyeztetésének kérése is.

10./ Tagjai vagyunk az Országos Szőlő- és Bortermelők Szövetségének, ugyanakkor kiterjedt kapcsolatunk van néhány (osztrák, német, francia és kaliforniai) hasonló egyesülettel. Az ebből adódó lehetőségeket már ebben az évben is igyekszünk kihasználni, pl: szakmai utat biztosítunk Dél-Franciaországba és Burgerlandba. Hiszem, hogy e néhány fontosnak ítélt lépés ténykedésünket meggyőzően jellemzi, tükrözi elkötelezettségünket, és megjelöli haladásunk irányát.

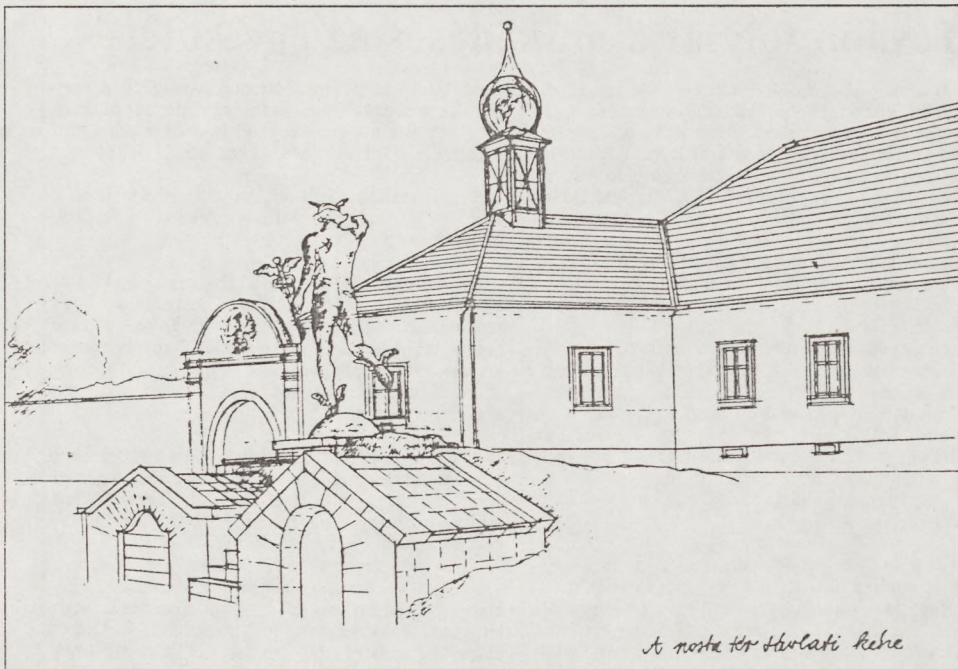
Dr. Kardos János
Tokajhegyaljai Szőlő- és
Bortermelők Egyesülete, Tokaj

portalisra oltott nemes európai fajták, ún. oltványszőlők kerültek. (Az első lókapával művelhető kordonos szőlőt Bem József szárnysegédje, John Paget alakította ki az 1840-es években.) Új fajták kerülnek a régiék helyébe, az elpusztult szőlők pótlására.

A Bortörvény (1896/V.t.c.) a filoxéra utáni felújításra ajánlja a tokaji borvidékre a Furmint, Hárslevelű és Muscat de Lunel szőlőfajtákat. Nyíregyháza mellett az állam nagy kiterjedésű immunis homokterületet vásárolt, és felajánlotta, hogy a Tokaj-hegyaljai partokat ezzel a szőlővel ültessék be. Sokan olyan reményeket tápláltak a homoki szőlővel kapcsolatban, hogy ilyen módon megoldható lesz a filoxéra vész miatt kiesett hegyaljai szőlők, borok helyettesítése. Szerencsére voltak hozzáértők. Ballagi Géza 1892-ben írta: "Nemcsak arra kell törekedni, hogy a szőlő ki ne pusztuljon a vármegyénk területéről, hanem olyan szőlőnk legyen, mint eddig volt ... a homoki furmintnak hegyaljai bor soha nem lesz. A furmintnak ott van a helye az Újhelytől-Tokajig terjedő hegylanc keleti oldalán, s a homokban csak mint vendég terjedhet". Az újratelepítés a Hegyalján csak 1894-ben vesz gyorsabb

ütemet, és véglegesen csak az 1901-es jó szüret győzi meg a tulajdonosokat. Volt egy bizonyos hagyományos művelés Hegyalján. A filoxéra-vész után kiderült, hogy ez a rendszer negatív vonások is tartalmazott: a szétaprózott szőlőparcellákon folyó rendkívül munkaigényes hagyományos művelés mellett csak a terület növelésével, vagy a kézi munka fokozásával lehetett nagyobb terméshozamot produkálni. Így érthető, hogy az egy kapásra való borhozam alig magasabb a XX. század derekán, mint a XVII. században! A továbblépés útjának - ekkor - a nagyzemmi keretek megszervezése, az agrokémia, a gépesítés elterjedése tűnt, ami azonban csak jóval később, a század derekán valósulhatott meg.

A hegyaljai szőlőtermesztésnek a szomorú periódusa arra készítetett, hogy óhatatlanul is párhuzamot vonjak az akkori súlyos mezőgazdasági, s a mai, legalább ilyen súlyos gazdasági problémák között. Szeretném hinni, hogy az "aranyvenyige" akár 3-4 éven belül is elindulhat újabb világhódító útjára, tovább öregbítve ezzel a patinás és kitüntetett - s nem véletlenül igen találó - "Királyok bora, borok királya" címet. ifj. Jármy Tibor

A posta tér hírlati kehe

Postaház Tallyán

Amikor 1567-ben I. Miksa kassai főkapitánya, Schwendi Lázár elfoglalta János Zsigmondtól a felső-magyarországi várakat, mezővárosokat, akkor jelent meg a posta Tallyán.

Erdekes a postaépület sorsa is. 1774-ben Mária Terézia országaiban feloszlatta a jezsuita rendet. A rend tallyai nagy szőlőbirtokát 1776-ban elárverezték és a rend épülete a szőlőbirtokokkal együtt az uraság kezébe került, mely itt adott helyet a postának. Karolina hercegnő az 1853-tól nála helyettesítő postamesternek 1857-ben felsőbb engedéllyel 2000 guldenért szerződésileg eladta a postát. Ettől kezdve száz éven, három generáción keresztül a Sóhalmy család kezelte a postát.

Dr. Kamody Miklós

Tallya-Építészeti emlékek

Első számunk épületterveit Sugár Péter műépítész (Budapest) készítette, aki 1984-ben egy pályázat kapcsán átfogóan vizsgálta a néhai hegyközség és mezőváros visszaállításának szakmai esélyeit.

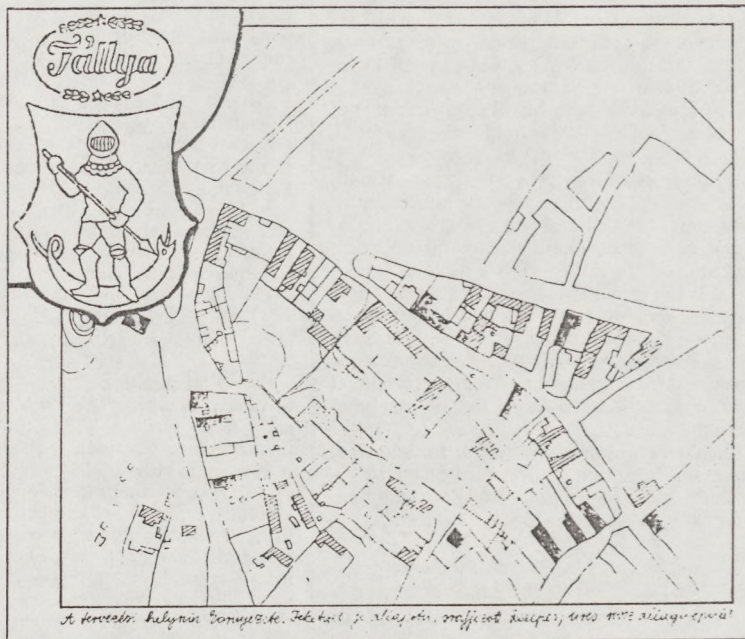
A település építészeti múltját tanulmányozva abból indult ki, hogy a hajdan volt Tallya fényét ma is felidézi városias főutcája, három nagy temploma, két Rákóczi korabeli kúriája, a szép copf Balogh-kúria, a volt Jezsuita-kolostor romjai és néhány nagy méretű barokk udvarház.

Ezek közül Sugár Péter két épületet látott alkalmasnak arra, hogy építészeti rekonstrukciójával lehessen reprezentálni a város múltját, ugyanakkor a bennük elhelyezett létesítményekkel a mai Tallya haszonnal kapcsolódjék az országos vérkeringésbe.

Az egyik a hajdani jezsuita kolostor majd "postaház" - amelyben - három építési ütemben elképzelve a reális megoldást - Bach - korszakbeli postaállomás, fogadó és pinceborozó működhetne. Miközben a postamúzeum létesítése egy egész későbbi megyei hálózat újraélesztésének a gondolatát feltételezi, ezzel egyuttal időszerűvé válhatna az egész tallyai "Posta-tér" megmentése és a település rangjához méltó újratereemtése.

A másik terv a volt báró Maillott féle kastély (Rákóczi-ház) hasznosítására készült. Ennek az épületnek az emeleti helyiségeiben egy helytörténeti gyűjtemény működhetne, így igazán stílszerű környezetben ismertette a hegyközség múltját.

Legyenek kisérőink e képek a gondolkodó múltnyomozásban és annak felvállalásában, hiszen a realitásokkal számoló tervezés közben válik hitelesebbé, erőt adóvá a történelem. B.K.

A történelmi helysíkrajz alapján készült vázlat a postaház, fogadó és pinceborozó épületeiről

TOKAJ-HEGYALJAI GAZDANAPOK SZERENCS

1991. június 19-20.

KIÁLLÍTÁS - BEMUTATÓ - VÁSÁRLÁS

PROGRAM

június 19-én 10 óra

Megnyitó

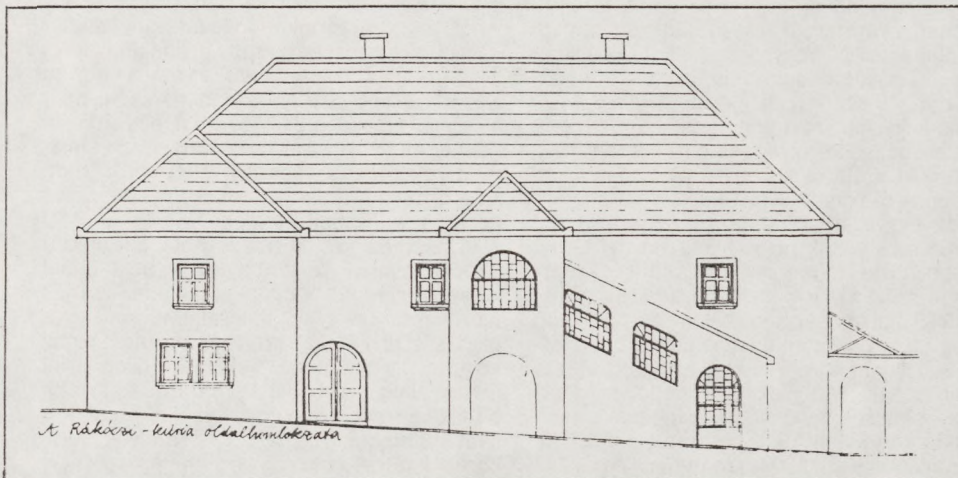
A kiállítást megnyitja: Német Miklós a Tokajhegyalja Egyesület elnöke
10.30-18.00 óráig kiállítás és vásár
14.00 órától Gyakorlati gépbemutató

A rendezvény helye: Szerencsi Mezőgazdasági Termelőszövetkezet Ondi telepe

Bemutatásra kerülnek:

- szőlészeti és borászati berendezések
- szőlőművelés eszközei
- kertészeti és gyümölcstermesztési gépek
- kis és farmgazdaságok gépei
- termékbemutató és értékesítés
- ügyvitelszervezés-számítástechnika

A BEMUTATOTT TERMÉKEK A HELYSZINEN MEGVÁSÁROLHATÓK!

A Rákóczi-kúria oldalnézete

A HEGYKÖZSÉG múlt-jelen-jövő

(folytatás a 8. oldalról)

Az ágazat jelenlegi helyzetét alapjaiban meghatározó tényezőket, a kiváltó okokat többé-kevésbé mindenki ismeri. Kétségtől a magántermelői szféra az a réteg, amely leghamarabb képes alkalmazkodni a változó körülményekhez, és ezt könnyíti (illetve már nem akadályozza), az Európa fejlettebb feléhez igazodni akaró politikai irányvonal is.

A termelők dolgát a gazdaságnak ebben az ágazatában sem mutatják egyértelmű útjelző táblák, ezért nem lehet egyetlen lehetséges módozatot sem eleve lefutottnak tekinteni, annál is inkább, mert a jövőben feltehetően sokkal tagoltabb lesz a termelő - feldolgozó - kereskedő vertikum az eddigi gyakorlatnál. Ezen túlmenően a teljes közigazgatás folyamatban lévő átszervezése is aktualitást teremt, felidézni századunk első felének szőlőtermelési igazgatási egységét: a hegyközséget.

A hegyközségi szerveződés létrehozását először a 1894. évi XII.tc. tette lehetővé és a gyakorlati tapasztalatokra alapozó részletszabályokat az 1929. évi XVII.tc., valamint az 1938. évi XXXI.tc. állapították meg.

A hegyközség tulajdonképpen a község (város) határában fekvő szőlők és gyümölcsösök tulajdonosaiból, mint tagokból a szőlő- és gyümölcsgazdálkodáshoz fűződő közös érdekeik előmozdítására és védelmére alakult közttestület, melynek legfontosabb feladatai közül kiemelésre érdemes különösen:

- a hegyrend meghatározása, a hegyrendészet kialakítása,
- a szőlőártevők elleni egységes és hatékony védekezés biztosítása, kötelező védekezés elrendezése,
- a hegyközségi területen szaporítható szőlőfajták meghatározása, a szőlő- és borgazdálkodásra vonatkozó törvényi rendelkezések betartásának ellenőrzése,
- a hegyközségi utak karbantartásának ellenőrzése,
- a tagok termékeire vonatkozó származási bizonyítványok kiadása,
- hitelek szerzése, közös anyagbeszerzés és értékesítés előmozdítása,
- helyes szőlőművelésnek, szüretelésnek, borkezelésnek és a termelés jövedelmezőségének érdekében szükséges közös gazdálkodás szervezése,
- pincék, valamint a borkezelésre és tárolásra használt egyéb helyiségek ellenőrzése.

A felsorolt kiemelésekből is látható, hogy a hegyközségek lényegét tekintve a szőlőhegyek és borospincék rendjét volt hivatva biztosítani, ami egyedüli alapja lehet a végtermék iránt a piac bizalmának megnyerésére.

Elődeink is felismerték ennek a jelentőségét, hisz a hegyközséget kötelező

volt létrehozni mindenütt, ahol legalább 150 kataszteri hold (később 50 kh) összefüggő betelepített szőlőterület volt, és az legalább 10 tulajdonos kezén oszlott meg. Összefüggőnek tekintették azt a területet, ahol a telepített szőlők között levő pusztá vagy más gazdasági művelés alatt álló területek együttes nagysága nem haladta meg a betelepített szőlőterület felét.

A beültetett gyümölcsösöket a szőlőterületbe beszámították. Ahol ennél kisebb összefüggő betelepített szőlőterület volt, ott a gazdák birtokarányhoz igazodó egyszerű szótöbbséggel határozhatták el a hegyközség megalakítását.

A hegyközség törvényesen akkor alakult meg, amikor a megalakulást és a hegyközségi rendtartást az illetékes törvényhatóság jóváhagyta. A hegyközség ügyeit a közgyűlés, a hegyközségi választmány és a hegyközségi előjáróság intézte.

A közgyűlés a szervezkedés természeténél fogva döntő tényező a hegyközségi életben is. A közgyűlés határoz minden fontosabb ügyben. A döntési rendje birtokarányos szavazati jogosultságon alapult, melynek során meghatározott birtoknagyságonként - 800 négyszögölenként - 1 szavazati jog illette meg a tagot.

Az összes szavazati jog egyhatodrészenél több szavazatot saját nevében senki sem gyakorolhatott (meghatalmazotként igen). A hegyközségi kötelekbe tartozó parlag és más gazdasági célra szolgáló földek tulajdonosai nem szavazhattak az olyan ügyekben, amelyek csak a szőlők tulajdonosait érintették. Pl.: Szavazhattak a hegyőr tartása esetében, de nem a peronospóra elleni kötelező védekezés elrendelésében.

A közgyűlés 5 évi időtartamra választja a választmány tagjait (6-24 fő), azon birtokosok közül, akiknek a hegyközség területén szavazati joguk van. A választmánynak hivatalból tagja a hegyközségi elnök és a község vezető jegyzője. A választmány olyan tanácskozó testület, amely az ügyeket irányítja és intézi. Előkészíti a közgyűlés hatáskörébe tartozó ügyeket, intézi a törvények és közgyűlési határozatok végrehajtását, és minden olyan ügyet, amely a tagok közös gazdasági érdekeit hivatott előmozdítani; végül irányítja és ellenőrzi a helybíró tevékenységét és általában a hegyrendészet körébe tartozó teendők végrehajtását. Határozatait egyszerű szótöbbséggel hozza és minden tagnak egy szavazata van.

A hegyközségi előjáróságot a hegyközségi elnök és a hegybíró alkotják. Az előbbi a közgyűlés választja meghatározott időre, az utóbbit pedig a választmány alkalmazza. A hegyközségi elnök - aki rendszerint valamelyik tekintélyes szőlőbirtokos-, javadalmazás nélkül, társadalmi tisztségeként látja el megbízatását, ami elsősorban a választmány határozatainak végrehajtására, a hegyközség képviselőre és a felmerülő vitás kérdések lehetőleg békés úton való elintézésére irányul.

A hegybíró ellenben már olyan egyén kell legyen, aki idejét túlnyomórészt hivatalának szenteli és szőlészeti, borászati szakismertekkel bír. A hegybíró tehát a hegyközség tulajdonképpeni végrehajtó szerve, aki az

elnök utasításai szerint végrehajtja a közgyűlés és a választmány határozatait, örködik a hegyközségi rend felett (szőlőművelés helyességének, kötelező védekezés végrehajtásának ellenőrzése, stb.)

A hegyközséges körzetenként egy felsőbb vezető és ellenőrző testületet a hegyközségi tanácsot alakítottak magukból, egy-egy választott tagot delegálva a tanácsba.

Tokaj-hegyalján két vármegyére kiterjedően Sátoraljaújhely székhellyel működött a hegyközségi tanács. Legfontosabb teendői közé tartozott még közrehatni abban, hogy egyes borvidékeken speciális fajtabeli bortermelést előmozdítsák, a tájkörzet érdekeit képviseljék. Minden hegyközségi tanács tagjaiból egy-egy küldöttet választottat az Országos Szőlő- és Borgazdasági Tanácsba.

A hegyközségi szervezet működésének gazdasági alapját a hegyközségi járulék jelentette, amit a tagok birtokarányosan viseltek. A járulék összegét a választmány állapította meg, de az egy kataszteri hold betelepített szőlő után legfeljebb egy pengő lehetett. Egyéb járulékot csak a közgyűlés állapíthatott meg.

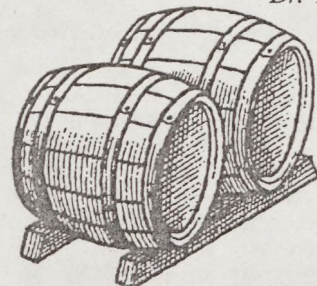
A hegyközségek felvázolt szabályai alapján is megállapítható, hogy az, ami Olaszliszkan megalakult, nem a fenti értelemben vett hegyközség, mert nem lehet az. Csupán a még köztünk élő idősebb gazdák emlékeiből elővett olyan forma, amit sürgősen valós tartalommal kell megtölteni, különben elbukik, mielőtt feltámadhatott volna. Jelenleg hasonló szervezet létrehozására az egyesülési jogról szóló törvény alapján van lehetőség, ez viszont nem teremt kellő alapot a szőlőhegy és borospince rendjének biztosítására hivatott önszerveződő, önkormányzó szervezet létrehozására. (Kötelező létrehozás, szőlővel telepíthető helyek meghatározása, származási bizonyítvány kiadása stb.)

Felfedezhető bizonyos párhuzam a tokaj-hegyaljai termelők helyzetét illetően a hegyközségi törvények megalkotásakor és jelenkori állapotok között.

Világháború és gazdasági világválság, illetőleg politikai és gazdasági rendszerváltás közepette kell a termelőknek új utakat és lehetőségeket keresni.

Az ágazat válságának megoldása lehet, ha az érdekelt szőlősgazda-társadalom saját kezében veszi sorsának irányítását és ők végeznek el minden olyan feladatot, amit helyettük a még oly jól szervezett közigazgatás sem tud megoldani. Ezeknek a szervezkedési lehetőségét és önkormányzati kereteit kell hegyközségi törvény megalkotásával megteremteni.

Dr. Barati Béla

Hirdetési felhívás
Ez itt a reklám helye

A BORIVÓ TIZPARANCSOLATA

1. Bort soha se igyál éhgyomorral!

2. Bor előtt ne egyél édes ételeket!

3. Légy figyelemmel a bor megfelelő hőmérsékletére! Legmegfelelőbb a 9-11 C-fokos természetes pincehőmérséklet. Vörösbornál szobahőmérséklet: 16-20 C-fok.

4. Ügyelj a kupak helyes felbontására palackos bornál! A kupak fejét a palack nyílásának pereme alatt 3-4 milliméternyire vágd le és utána tiszta kendővel töröld meg a palack nyílását.

5. Bort mindig lassan igyál!

6. Apró kortyokban élvezd a bort!

7. Nemes fajbort ne keverj vízzel!

8. Tarts mértéket a borivásban!

9. Jobban ízlik a bor, ha eszel közben valamit! (Figyelem! Téliszalámi és emmenthali jellegű sajt után közvetlenül, rendszerint keserű bor, míg dió, mandula és mogyoró után édes.)

10. Amikor egy pohár magyar bort veszel a kezvedbe, hogy fehér abrosz mellett jókedvedbe álmodd magad, gondold arra egy pillanatra, mennyi fáradtságos, verejtékes munka van ebben a pohárnyi magyar borból és hogy minden elfogyasztott fűrt szőlő vagy pohárka bor a szőlőművelő munkásnép számára egy-egy darab kenyér.

ISSN 1218-3083

Tokaji bor

Időszakos szőlészeti és borászati szaklap

Vezető szerkesztő: Ducsai Attila
Tördelő szerkesztő: Hornyák Bertalan

Kiadó:

Tokaj-Hegyaljai Állami Gazdasági Borkombinát

Felelős kiadó: Bacsó András
Szerkesztőség és kiadó hivatal:
3981 Sátorajújhely, Mártírok u. 17.
Telefon: 41/22-133 Telefax: 41/21-603

Készült:

A Reprint Kft. Nyomdaüzemében
Tiszaújvárosban, Telefon: 49/11-235
Felelős vezető: Tuba István

A bor a magyar ember életében

Az ember életében a borral legelőször a keresztelőn találkozunk. A bor illata az első benyomások közé tartozik, amelyek a csecsemőt érik. Talán azért is tér vissza hozzá, élete folyamán annyiszor és olyan szívesen. Reformátusoknál a gyermekkor évei újabb találkozást hoznak a borral: az első az Úrvacsora alkalmával. Serdülő korban már másfajta szerepe van a bornak. Izgalmas élmény a diáknak, ha kivételes alkalmakkor engedélyt kap arra, hogy megkóstolja a bort, de még inkább az, ha - titokban kortyol belőle. Diákmajálisokon bájos hetvenkedéssel nyelik a gyerekek a könnyű spriccert, az érettségi-banketten pedig lehetőleg becsipnek, annyira élvezik az első, engedélyezett, korlátlan borivást és az ezzel járó "felnöttség" tudását.

A társadalmi élet is a bor jegyében zajlik, mert nincs olyan társasági ebéd vagy vacsora, amelynél bort ne szolgálnának fel, az éjszakába nyúló mulatságokon pedig főszerep jut a bornak. Kirándulásokon, vadászaton, horgászatban, a szabadban való falatozás elengedhetetlen kelléke a bor, ha megkorcsmába megy a társaság, ott egyenesen első helyen áll. Téli sportolók kedvelt itala az ízes forralt bor.

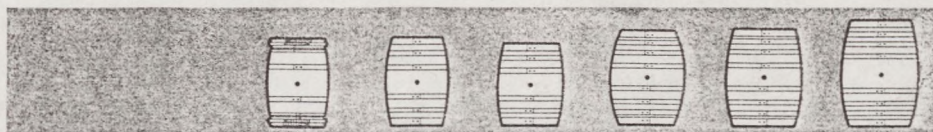
Az élet egyik legfontosabb mozzanata a házasság. A lakodalom idején hagyományos szokás, hogy "hencidától boncidáig folyjék a lé", amely lé megint csak elsősorban bor,

a javából. Egészséges embernél a táplálkozás rendes kiegészítő része a borral. Az ebéd-és vacsoraasztalon nem hiányozhat egy kevés könnyű bor, amely elősegíti az emésztést, jót tesz az idegeknek és fokozza a vitalitást. Beteg embernél meg - orvosság a bor! Tudjuk, hogy lábadozóknak erősítésül tokajit rendelnek az orvosok, szívbetegeknek erős borokat adnak, hogy a szervezet kis motorjának munkáját gyorsítsa, bizonyos betegségben szenvedőknek tanninos vörösbort kell inniük, a cukorbetegség számára pedig erős, de cukormentes borokat írnak elő, azzal, hogy ez a "diabetikusok kenyeré". Tudományosan megállapítható tény, hogy a borban levő vitaminok serkentőleg hatnak a szervezetre, regenerálják a szervezetet. Ezért izogot minden idősebb korban levő ember szívesen egy kis boroskát.

Az agymunkát is élénkíti a bor, aminek beszédes bizonyossága, hogy az irodalom munkásai majdnem valamennyien éltek és élnek vele: az antik világtól mostanáig majd minden költő meg is énekelte a bor nagyszerűségét szebbnél-szebb bordalokban. Ez volt a hálájuk a bor iránt, amely ihletüket fokozta. Életünk utolsó eseménye is összefügg a borral: temetés után a halotti toron egy pohár borral áldozunk az elhunyt emlékének.

Így kíséri az embert egész élete során végig az áldott magyar föld legnemesebb terménye: a bor.

Kitekintés a francia hordótípusokra

	BORDEAUX Château	BORDEAUX Transport	BOURGOGNE Transport	300 l. (Hogshead)	FŰT COGNAC	500 l.
Úrtartalom	225 l.	225 l.	228 l.	300 l.	350 l.	500 l.
Donga hosszúság	95 cm	95 cm	87 cm	100 cm	104 cm	109 cm
Hordóátmérő akonánál	69 cm	69 cm	73 cm	79 cm	82 cm	94 cm
Fejtmérő	55 cm	55 cm	62 cm	63 cm	67 cm	76 cm
Dongavastagság	20/22	25/27	25/27	27	27/28	27/28
Galvanizált abroncsok száma	6	6	6	8	8	8
Faaroncsok száma	4	/	/	/	4	/
Súly	42 kg	47 kg	48 kg	70 kg	75 kg	85 kg

